

Мудар избор

Европски дневник

2017/2018.

©Европска унија, 2017.

Публикацију „Мудар избор“ ЕВРОПСКИ ДНЕВНИК 2017/2018 на српском језику финансирала је Делегација Европске уније у Републици Србији.

Желимо да се захвалимо Министарству просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије и Министарству за европске интеграције Републике Србије који су подржали овај пројекат и учествовали у припреми овог дневника. Ова публикација има искључиво информативни карактер и не изражава званичне смернице Европске уније ни њене Делегације у Србији за тумачење европских законских норми и политике Уније у доменима који су обрађени у овој публикацији.

Издавач није одговоран за садржај интернет сајтова наведених у публикацији, изузев званичних сајтова европских институција и органа.

Сајтови других организација су наведени у публикацији искључиво као могући примери.

Умножавање публикације је дозвољено уз навођење извора, осим у комерцијалне сврхе.

www.europa.rs
www.evropskidnevnik.rs
www.euinfo.rs

JN-07-17-110-SR-N

ISBN 978-92-9238-558-3

DOI 10.2871/008539

Мудар избор

2017/2018.

Презиме

Име

Датум рођења

Адреса

Град

Телефон

Мобилни

Имејл

Назив школе

Адреса

Одељење

Одељењски старешина

www.europa.rs

euinfo.rs

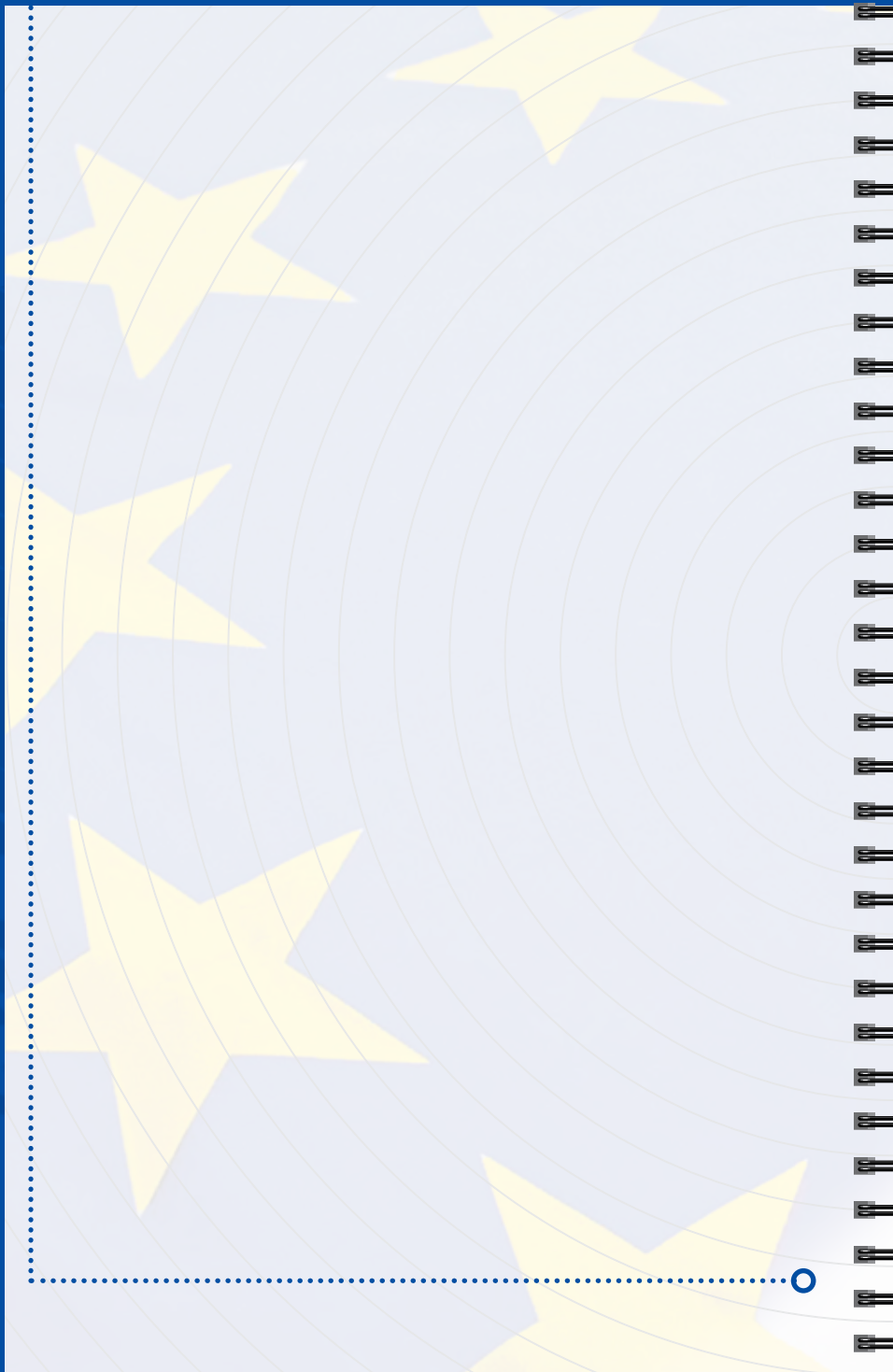

@euicbg

euinfo.rs

www.evropskidnevnik.rs

Садржај

 Уводне речи.....	4-5
---	-----

 Наградни конкурс Еутека - ЕУ у Вашој библиотеци.....	6 9
---	--------

 Србија и Европска унија	
Европа и ја.....	10
ЕУ инфо мрежа у Србији.....	12
ЕУ укратко.....	15
Времплов ЕУ.....	20
Уклапање делића слагалице.....	22
Заједничка валута-евро.....	25
Србија и ЕУ - ваша будућност.....	27
Кораџи ка ЕУ.....	27
О чему се преговара.....	28
Земље кандидати.....	30
Како ЕУ помаже Србији.....	32
ЕУ највећи трговински партнер Србије.....	33
Помоћ Србији у суочавању са избегличком кризом.....	34
Путовање без виза за грађане Србије.....	36

 Европа и ја	
Шта даље? Наставак образовања!..	37

 Предузетништво: будите другачији- будите своји!	
Тражење посла - ваш први посао..	43

 Моја права, моји избори	
Помоћ за потрошаче од А до...?	46
Устани... Бори се за своја права.....	48
Без обавезе.....	50
Дигитална дилема.....	51
Будите сајбер паметни.....	52
Твоја онлајн права.....	52

Болест зависности од интернета.....	54
Ко вуче konce?.....	55
Храна за ум.....	57
Прави дил.....	58
Шта је на етикети?.....	60

 Моје природно окружење	
Имамо само једну планету.....	61
Сви смо у овоме заједно.....	63
Већи утицај уз мање улагање.....	65
Куповина за планету.....	67
Истраживањем штитимо нашу планету.....	68
Брига о пољопривреди.....	71

 Моје здравље, моја безбедност	
Здрав живот.....	76
Спорт - позитивна идентификација са идолоима.....	77
Угаси цигарету.....	80
Имамо само једну кожу.....	82
Да ли је „трип“ прави пут.....	83
Да ли ме чујеш сада?.....	84
Користите заштиту у сексу.....	85

 Друштво у којем живим	
О људским и грађанским правима.....	87
Особе са инвалидитетом.....	89
Имам право гласа - користим га.....	91
Нетолеранција се неће толерисати.....	93
Стоп насиљу у школама.....	95
Породица - моје уточиште.....	97
Насиље у вези.....	98
Уједињени у разноликости.....	100
Речник нових појмова.....	103

Јадранка Јоксимовић,
Министар за европске
интеграције Републике
Србије

Поштовани средњошколци,

За напредовање у личном и професионалном развоју, суштински је важно темељно и осавременењено образовање. То значи да у убрзаном и сложеном времену у којем живимо, млада особа која жели да успешно одговори изазовима захтевних и нових послова, мора да познаје окружење у којем живи, процесе који су у току, а који обликују и утичу на живот сваког појединца.

Отуда сматрам да ће Вам приближавање процеса европских интеграција Србије помоћи да разумете концепт Европске уније, који, уз све проблеме и промене, и даље представља најбољи модел мира и развоја, који је многим генерацијама држава ЕУ донео могућност да у вишедеценијском миру више уче, путују и да лакше налазе и мењају послове.

Дубоко верујем да Ваша генерација заслужује све предности које је чланство у ЕУ донело другим народима и државама Европе. Зато је важно да учите и упознајете свет, процесе и, наравно, уз све информације, сами одлучујете о томе у ком правцу идемо као друштво и држава. Верујем у Вашу памет и жељу да сви ми у Србији напредујемо и отварамо више шанси.

Јадранка Јоксимовић
Министар за европске интеграције

Младен Шарчевић,
Министар просвете,
науке и технолошког
развоја Републике
Србије

Драги средњошколци,

Европски дневник „Мудар избор“ за школску 2017/2018 годину, и у осмом издању за Србију, представља занимљиво штиво за младе са обрађеним темама о Европској унији и њеним грађанима, улози младих и могућностима које имају, образовању, предузетништву, запошљавању и доношењу промишљених одлука у планирању каријере. Европски дневник и у овом издању поклања пажњу бризи о потрошачима, заштити животне средине, пољопривреди, климатским променама, али и путовањима, превенцији насиља, људским правима, спорту и здрављу.

Европски дневник и ове године пружа могућност за такмичење средњошколаца на тему „Где прошлост сусреће будућност – 2018. година европског културног наслеђа“. Учествојте на конкурс који је отворен за средње школе индивидуално или као група, покажите своју креативност, а награђеним ученицима Делегација Европске уније у Републици Србији обезбеђује седмодневно путовање у једну или више земаља Европске уније.

Желим да Европски дневник подстакне у вама жељу за учењем, истраживањем, дружењем и путовањима, како бисте били пуноправни грађани који доприносе интеграцији Србије у европски простор.

Срдачан поздрав,

Младен Шарчевић
Министар просвете, науке и технолошког развоја

Драги средњошколци,

Пред вама је ново осмо издање *ЕВРОПСКОГ ДНЕВНИКА*. Дневник вам омогућава да истражујете, разумете и себи приближите вредности Европске уније. Верујем да ћете хтећи да сазнате више о томе шта је Европска унија, како функционише, шта ради, и зашто је пут Србије ка ЕУ битан за вас и вашу будућност.

Чланство у ЕУ ће грађанима Србије пружити исте могућности које имају грађани Европске уније, као и бројне добробити попут еколошких стандарда, услова за безбедност хране, бесплатног роминга, избора запослења, студија или живота у другој држави чланици ЕУ.

Процес приступања Србије ЕУ је нарочито важан за вас јер будућност Србије ће обликовати вашу генерацију. Управо зато смо припремили за вас *Евројски дневник* и објавили конкурс да бисте са нама поделили шта за вас значи Европа.

Година 2018. је Европска година културног наслеђа која слави наше разнолико и заједничко европско културно наслеђе коме Србија одувек припада и умногоме доприноси. Ова иницијатива настоји да подстакне што више људи да открију, промовишу и заинтересују се за европско културно наслеђе, и да поспеши осећај припадности заједничком европском простору. Посебна награда у свакој категорији овогодишњег конкурса ће бити додељена на тему *„Где прошлости сусреће будућности“*.

Позивам вас да учествујете на конкурс Дневника и откријете богатство нашег заједничког наслеђа и оснажите дух европског идентитета.

Њ.Е. Сем Фабрици,
Амбасадор и
шеф Делегације
Европске уније у
Републици Србији

@FabriziSem
www.europa.rs

ПРИЈАВИТЕ СЕ НА НАШ КОНКУРС!

Након успешно завршеног конкурса у претходној школској години у оквиру Европског дневника, Делегација Европске уније у Републици Србији позива вас, средњошколце да се пријавите на нови наградни конкурс за креативне и иновативне радове!

Овогодишње теме се односе на:

Активно грађанство, здрав живот, превенцију насиља, паметно учење, зелене теме, одрживу економију, повезивање култура итд.

Да ли сте знали да је 2018. година европског културног наслеђа!

Посетите сајт:

www.europa.eu/cultural-heritage/european-year-cultural-heritage_en

Желећи да средњошколци дају посебан допринос обележавању године културног наслеђа, Делегација Европске уније вас позива да своје радове припремите у оквиру специјалне категорије за 2018. годину, а то је: **ГДЕ ПРОШЛОСТ СУСРЕЋЕ БУДУЋНОСТ – 2018. ГОДИНА ЕВРОПСКОГ КУЛТУРНОГ НАСЛЕЂА**

Овим путем вас позивамо да дате посебан допринос години културног наслеђа и пријавите се својим радовима на: www.evropskidnevnik.rs

**Учешће на конкурс у подразумева
ДВЕ ВРСТЕ РАДОВА и ШЕСТ КАТЕГОРИЈА:**

ВРСТА РАДОВА

1. Индивидуални радови
2. Групни радови

КАТЕГОРИЈЕ

1. Литерарни радови;
2. Ликовни радови;
3. Новинарски жанрови;
4. Фото репортаже или фото-радови;
5. Видео форме;
6. Мултимедијалне форме.

Индивидуални радови се подносе искључиво у категоријама: литерарни и ликовни радови;

Групни радови се подносе у следећим категоријама: новинарски жанрови, фото репортаже и фото радови, видео форме и мултимедијалне форме.

**РОК ЗА ДОСТАВЉАЊЕ РАДОВА
ЈЕ 10. МАРТ 2018. ГОДИНЕ ДО
ПОНОЋИ. РАДОВИ ПРИСТИГЛИ
НАКОН ИСТЕКА РОКА НЕЋЕ
БИТИ УЗЕТИ У РАЗМАТРАЊЕ.**

За више информација о начину
пријављивања посетите сајт:
www.evropskidnevnik.rs
или
www.recinam.rs

1. Појединачно са радом, у једној од
предвиђених категорија;

2. Група ученика из исте средње школе,
коју ученици могу да формирају са
намером учешћа у такмичењу, а да није на било
који начин део неког формалног школског
удружења/секције;

3. Средња школа (као целина или њена литерарно-
новинарска, фото и аудио- видео секција).

*** Рад који се подноси тимски треба да поднесе тим који је неопходно да чини
минимум три ученика/ученице из исте средње школе. У случају освајања
награде, тим који има више од три члана, номинује троје представника
за наградно путовање.

*** Ученици који су награђивани у претходном циклусу наград-
ног конкурса (2016/17) немају право учешћа на овом конкурс,
а школе које су учествовале у претходним циклусима могу
пријавити учешће других учесника или тимова.

**Учешће на конкурс
је могуће кроз више
категирија учесника:**

Награда

Укупно ће бити награђено **20 радова**.

У литерарној и ликовној категорији ће бити награђена по **два рада**.

У категоријама: новинарски жанрови, фото репортаже или фото-радови, видео и мултимедијалне форме ће бити награђена по **четири победничка рада**.

Један рад у свакој категорији ће бити изабран на тему: **Где прошлост сусреће будућност - 2018. година европског културног наслеђа**.

Победници ће имати јединствену прилику да у мају месецу крену на **седмодневно путовање** у једну или више земаља **ЕУ**.

Ментори победничких тимова (један ментор по ученику/тиму) ће такође путовати заједно са ученицима.

У случају недовољног броја радова у једној категорији, Делегација ЕУ у Србији задржава право да додели више награда у другој категорији.

Рок за достављање радова је **10. март 2018. године до поноћи**. Радови пристигли након истека рока неће бити узети у разматрање.

Сви радови осим ликовних се подносе искључиво електронским путем, на страници: **www.evropskidnevnik.rs**

*Ликовни радови, заједно са пријавним формуларом се шаљу поштом на адресу: Београдска отворена школа, Масарикова 5/16, 11000 Београд.

За пријаву на конкурс, уз рад морате попунити и пријавни формулар, који је доступан на сајту **www.evropskidnevnik.rs**.

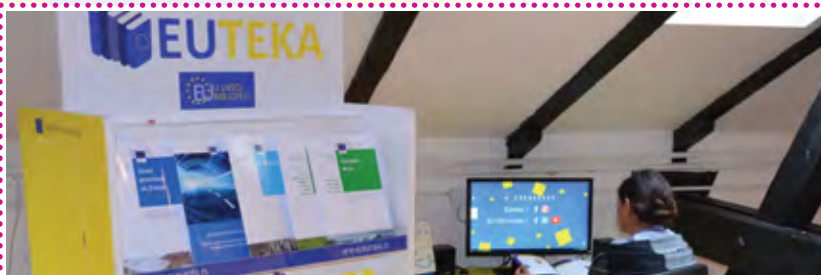
Пристигле радове оцењиваће стручни жири, а резултати такмичења ће бити објављени почетком априла 2018. године на сајту **www.evropskidnevnik.rs**, а сви пријављени ученици и ученице и тимови, који су учествовали на конкурс у ће бити обавештени путем и-мејла о исходу конкурса.

Уколико имате неких питања, можете их послати имејлом на **euinfo.rs** или погледати да ли се одговор на ваше питање налази у оквиру странице са питањима и одговорима на сајту **www.evropskidnevnik.rs**.

ОВДЕ можете преузети **Упутство за подношење радова на наградни конкурс** у ком су детаљније појашњене категорије у оквиру којих се подносе радови, саме теме конкурса, као и улога ментора/менторке.

Награђене радове на претходном конкурс у оквиру пројекта „Европски дневник“ можете видети на сајту **www.recinam.rs** и **www.evropskidnevnik.rs**

ЕУТЕКА – ЕУ У ВАШОЈ БИБЛИОТЕЦИ

Све што вас занима о ЕУ сазнајте у својој библиотеци

Од средине 2016. године у Србији функционише неформална национална мрежа библиотека које своје кориснике информишу о Европи и ЕУ, под називом ЕУтека, која окупује 48 јавних библиотека широм Србије.

Кроз организацију јавних догађаја, намењених широкој публици, квалитетну понуду публикација на српском језику и електронског садржаја о ЕУ, ЕУтека мрежа пружа актуелне и тачне информације грађанима о процесу приступања Србије ЕУ.

Од јесени 2017. године у 45 ЕУтека библиотека оформљен је ЕУтека кутак који садржи штампани и електронски садржај о функционисању институција ЕУ, њеним политикама, студирању и волонтирању у земљама чланицама ЕУ, информације за предузетнике, ЕУ фондовима и друго.

Већина ЕУтека библиотеке су успоставиле блиску сарадњу са институтима и културним центрима земаља чланица ЕУ – Гете Институтом, Институтом „Сервантес“, Француским Институтом, Италијанским Институтом за Културу, Британским Саветом. Поједине ЕУтека библиотеке моћи ће да својим корисницима понуде и део програма и фонда ових културних институција, програме за учење страних језика, организацију изложби, промоције страних писаца и књига и друго. На ЕУтека рачунарима корисницима ће бити **омогућен бесплатан приступ фонду неких страних библиотека** (књиге, публикације, часописи, филмови, музика).

Списак ЕУтека библиотека, као и друге корисне информације о активностима ове мреже, потражите на:

www.euinfo.rs/euteka

МРЕЖА ЕУТЕКА БИБЛИОТЕКА ФОРМИРАНА ЈЕ У ОКВИРУ ПРОЈЕКТА „ЕУТЕКА – ЕУ У ВАШОЈ БИБЛИОТЕЦИ“ КРОЗ МЕМОРАНДУМ О САРАДЊИ ПОТПИСАН ОД СТРАНЕ ДЕЛЕГАЦИЈЕ ЕУ У СРБИЈИ, МИНИСТАРСТВА ЗА ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ И МИНИСТАРСТВА КУЛТУРЕ И ИНФОРМИСАЊА ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, И НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ СРБИЈЕ.

ПОТРАЖИТЕ ЕУТЕКА КУТАК У БИБЛИОТЕЦИ У ВАШЕМ ГРАДУ – ОН ЈЕ ТУ ЗБОГ ВАС

Пројекат финансира
Европска унија

Европа и ја

ЕУ инфо центар је поводом објављивања шестог издања Европског дневника организовао литерарни конкурс за средњошколце „Европа и ја“.

СТИГАО ЈЕ велики број радова из школа и градова широм Србије. Жири састављен од представника Министарства просвете, науке и технолошког развоја, Канцеларије за европске интеграције Владе Републике Србије и Делегације Европске уније у Републици Србији доделио је награду Нини Станковић, ученици Ваљевске гимназије. Нина Станковић је за текст који је написала добила таблет рачунар и прилику да га у овогодишњем Европском дневнику објавимо.

Европа, посматрана географски – само континент, посматрана политички и војно – сила, за мене је једна велика и снажна породица. Она се, као и већина других, суочава са бројним проблемима, недаћама и тешкоћама које само чврста и уједињена може да превазиђе. Као и све друге породице, са својим визијама о бољој и срећнијој будућности за своје чланове, тражи начине и могућности да расте и напредује. Зато је Европска унија, заједница држава са истим интересима, пут који води у правом смеру.

Идеја уједињене Европе није нова, а покушај уједињења Европе је стар колико и она сама. Још давно, Римска империја је обухватала целокупну до тада познату европску територију. Чак је и Карло Велики контролисао велики део западне Европе. Знатан део европског простора био је под Наполеоновим царством.

Потреба повезивања европских земаља указала се са циљем заједничке одбра-

не од агресије и непријатеља. Допринос идеји европског уједињења дали су, како Французи Максимилијан де Сали, Шарл Монтескје, Жан-Жак Русо, Сен-Симон, Виктор Иго, тако и Винстон Черчил. Он је рекао да треба створити европску породицу и „структуру у којој ће она моћи да живи у миру, сигурности и слободи“, да се Европљани, груписани у много држава и нација, не би борили једни против других и ширили пустош на све стране. Данас је идеја уједињења Европе пред великим изазовима. Уколико као таква опстане, Европа ће постати озбиљан кандидат за позицију светске суперсиле.

Креатор концепције и мисије уједињења је Европска унија. По дефиницији међувладина и наднационална заједница двадесет осам држава Европе, непрестано се шири и оснажује. Постаје економска, политичка и војна сила.

Оно што мене фасцинира је јединство, али и слобода. Јединство постоји у трго-

вини, пољопривреди, заштити животне средине, монети ... Слобода је у могућности да чланице о неким питањима, као што су инострани послови, одбрана, валута, могу самостално да одлучују. Слобода је да путујемо из једне у другу државу, а да не морамо да покажемо путну исправу. Тада нестаје страх да смо далеко од онога што нам је познато и блиско. Постајемо спокојни, јер је све оно што видимо и куда пролазимо једна велика, сигурна држава.

Иако се разликујемо по много чему, иако имамо сопствени идентитет, веру и амбиције, сви имамо исти интерес. Мото „Уједињени у различитости“ каже нам да на путу до циља можемо имати другачије визије, али на крају сви настојимо

да изградимо трајни мир и да се приближимо благостању. Будућност у Европи је заједница истих и различитих. Сви размишљамо на свој начин, слушамо једни друге, допуњујемо се, критикујемо, прихватамо сугестије, али и подржавамо и различитости. Осећамо слободу да изразимо своје идеје и своје мисли.

Зато смо Европа и ја једно. Ја сам потребна Европи, а Европа мени. Само заједно, удружени, као велика и снажна породица, можемо истрајати и напредовати. Зато је Европска унија једини и прави пут који моју земљу и мене у њој, води у слободну, мирну и сигурну будућност.

Нина Станковић

ЕУ инфо мрежа у Србији

Желите да се информисате и сазнате што више о ЕУ, њеним вредностима, могућностима које вам већ сада пружа - о путовањима, студијама и студентским разменама, фондовима и стипендијама, волонтирању и учењу језика, о ономе што вас чека када Србија буде чланица ЕУ, као и о животу ваших вршњака у другим земљама Европе? Многе одговоре можете пронаћи читајући овај дневник. Одговоре на сва остала питања можете потражити тако што ћете контактирати ЕУ инфо центар или неке од делова мреже за информисање о ЕУ који се налазе широм Србије.

Шта ради ЕУ инфо мрежа?

ЕУ инфо мрежа информисе јавност о ЕУ и њеним институцијама, њеном настанку и развоју, законима и правилима у разним областима - од заштите животне средине, преко права грађана, потрошача, деце и родитеља, толеранције према различитостима до јединственог тржишта и заједничке валуте, као и о односима ЕУ и Србије. Њу чине ЕУ инфо центар у Београду, ЕУ инфо кутци у Новом Саду и Нишу, као и мрежа стручњака из свих делова земље под називом Тим Европа. Циљ ЕУ инфо мреже је да се ЕУ и процес евроинтеграција приближе грађанима Србије. У ту сврху мрежа организује и предавања, обуке, форуме и дебате на којима грађани имају прилику да се активно укључе у дискусију о ЕУ и изразе своје мишљење.

Како контактирати ЕУ инфо мрежу?

У Београду:

У просторијама ЕУ инфо центра у улици Краља Милана 7, сваког радног дана од 10 до 19 часова, а суботом од 10 до 15 часова, можете разговарати са службеницима центра и добити информације или савет где да их потражите и како до њих да дођете на најлакши начин.

Питања можете поставити и телефоном на број 011 404 5400 или путем електронске поште (info@euinfo.rs), а одговор ћете добити у најкраћем могућем року или ћете сазнати којој надлежној институцији би требало да се обратите да бисте добили прави одговор или документ који вас занима.

У Новом Саду:

ЕУ инфо кутак у Новом Саду налази се на адреси Михајла Пупина 17, у самом центру града. Питања можете поставити путем имејл адресе officens@euinfo.rs или на број телефона 021 451 625.

У Нишу:

ЕУ инфо кутак у Нишу налази се на адреси Војда Карађорђа 5, у самом центру града. Од отварања у мају 2016. године, у сарадњи са локалном самоуправом, медијима, цивилним друштвом и заинтересованим грађанима, организовани су догађаји о пројектима, програмима и активностима ЕУ.

Питања особљу ЕУ инфо кутка у Нишу и заказивање посета можете поставити путем имејл адресе officenis@euinfo.rs или на број телефона 018 241 561.

Да сазнате више:

www.europa.rs
www.euinfo.rs
www.europa.rs/teameurope
www.euinfo.rs/euteka

ЕУ инфо мрежа у Србији

Тим Европа

Садржаји који су на располагању

У библиотеци ЕУ инфо мреже можете бесплатно добити многобројне публикације о ЕУ, а можете их добити и путем мејла или преузети са интернета. У ЕУ инфо центру у Београду су вам на располагању и дневне новине и часописи на енглеском, француском и немачком језику. Можете се информисати о дешавањима у свету и усавршити знање страних језика читајући Der Spiegel, The Economist, Financial Times, Frankfurter Allgemeine Zeitung, Le Monde, The Guardian.

Сајт ЕУ инфо центра www.euinfo.rs је веома једноставан за коришћење и садржи велики број интерактивних и лако доступних садржаја. Активности ЕУ инфо центра можете да пратите и преко Фејсбука и Твитера, а видео прилоге и филмове можете погледати на Јутјуб налогу:

 www.facebook.com/euinfo.rs

 www.twitter.com/EUICBG

 www.youtube.com/euicbg

Од маја 2013. године, у Србији постоји мрежа стручњака који се баве темама у вези са ЕУ под називом Тим Европа. Њихов циљ је да информишу јавност о темама у вези са ЕУ из области којима се они свакодневно баве. Школе, организације цивилног друштва, професионална удружења и многи други могу да контактирају Тим Европа и позову његове чланове да учествују у дебатама или одрже предавање из области за које су стручни.

Како би могли да одговоре на што већи број позива, чланови Тима Европа су изабрани из свих делова Србије. Неке од тема о којима и ви у вашој школи можете консултовати чланове Тима Европа јесу: користи од чланства Србије у ЕУ, могућности за рад у ЕУ, како ће права грађана бити побољшана уласком у ЕУ, да ли ће српски национални идентитет бити очуван уласком у ЕУ, које су могућности студената за стицање диплома на факултетима у ЕУ и многе друге.

ЕУ укратко

ЕУ је јединствена у свету: она није међународна организација попут Уједињених нација, нити замењује националне владе. Дакле, шта је ЕУ?

ЕУ су установиле националне владе да би се договарале о заједничким активностима у оним областима у којима је за државе боље да делују заједно, него свака за себе.

Сарадња уместо такмичења

Након разарања проузрокованог Другим светским ратом, Европљани су били решени да спрече да неки нови конфликт икада више поново опустоши континент. Уместо да се међусобно такмиче, владе Француске, Немачке, Италије, Белгије, Луксембурга и Холандије су одлучиле да сарађују на пољу трговине и економије. Удружиле су ресурсе угља и челика, који представљају основне сировине за производњу оружја, и опасност од рата је опадала пошто су земље постале међусобно важни трговински партнери.

Овај план сарадње европских држава предложио је тадашњи француски министар спољних послова Робер Шуман. Шуманова декларација која је представљена 9. маја 1950. године доводи до оснивања Европске заједнице за угља и челик у Паризу. Неколико година касније, 25. марта 1957. године, потписивањем Римског уговора настају Европска економска заједница (ЕЕЗ) и Европска заједница за атомску енергију (ЕВРОАТОМ).

Настанак ЕУ је представљао увод у еру мира и просперит

тета. Данас у ЕУ живи преко 500 милиона људи, а Унија се бави питањима од свакодневног значаја и функционише у складу са следећим принципима:

1. Може да делује само на оним пољима на којима су се националне владе договориле да делује.
2. Треба да делује само тамо где може да буде делотворнија него националне владе уколико делују самостално.
3. Мора да промовише и брани заједничке вредности попут демократије, слободе и правде, као и заједничко наслеђе Европе, изражено у њеним многобројним културама, традицијама и језицима.

Да сазнате више:

Уколико желите да сазнате више о ЕУ и њеној историји, посетите званичан портал ЕУ:
www.europa.eu

Од **6** земаља чланица

преко **28**, до ...?

Циљ повезивања земаља у Европи није био стварање ексклузивног клуба, затвореног за нове чланове. Током година, Европска економска заједница (ЕЕЗ) је нарасла од мале групе од шест западноевропских држава до данашње Европске уније од двадесет и осам чланица и наставља преговоре са новим државама које су изразиле жељу да јој приступе, укључујући и Србију.

1957.

Организација коју данас знамо као Европску унију у почетку је имала шест чланица: Белгију, Француску, Немачку, Италију, Луксембург и Холандију

1973.

Прво проширење: Велика Британија, Ирска и Данска

1981.

Друго проширење: Грчка

1986.

Треће проширење: Шпанија и Португал

1990.

Након уједињења Немачке, бивша Немачка Демократска Република је ушла у састав ЕУ

1995.

Четврто проширење: Аустрија, Шведска и Финска

2004.

Пето проширење: Естонија, Летонија, Литванија, Кипар, Мађарска, Малта, Пољска, Словачка, Словенија и Чешка

2007.

Нове чланице: Румунија и Бугарска

2013.

Хрватска постаје чланица ЕУ

Земље кандидати:

1999. Турска добија статус кандидата

2005. Бивша Југословенска Република Македонија

2010. Црна Гора

2012. Србија

2014. Албанија

Земље потенцијални кандидати

2008. Босна и Херцеговина постаје потенцијални кандидат, а 15. фебруара 2016. подноси молбу за чланство у ЕУ

Заједница или партнерство?

Замислите да са групом пријатеља делите неку кућу. Сматрате да је добро да ствари обављате заједно (кување, журке, одлазак на одмор...), али сте установили правило да се ништа не предузима без пристанка свих укућана. Након неког времена схватите да, мада су ствари које заједно радите успешне, не чините баш много тога, јер је тешко постићи сагласност свих. Има још много ствари које би се могле обавити. Убрзо закључујете да би вам, дугорочно гледано, било боље да неке ствари ипак урадите иако се са њима слаже само већина. Прича о ЕУ је у многоме прича о томе како је растући број држава чланица решио да уради више уз избегавање

ограничења строге једногласности. То је резултат низа споразума које су потписале државе чланице и пратећих промена у структури ЕУ. Овим споразумима се јасно одређује шта европске институције смеју и треба да раде. Мада људи често мисле да је ЕУ налик парном ваљку који врши притисак на све државе да раде оно што не желе, она не може учинити ништа без пристанка већине својих чланица.

СИМБОЛИ ЕУ: химна, застава и Дан Европе

Европска химна је Ода радости

Диригент Херберт фон Карајан (Herbert von Karajan) адаптирао је Бетовенову (Ludwig van Beethoven) Девету симфонију на захтев Савета Европе. Ода радости проглашена је свечаном песмом 1972, а химном ЕУ 1986. године.

Застава ЕУ

Усвојена је 1986. године. Позадина заставе плаве боје симболизује небо на чијој се површини налази дванаест златних звездица, које представљају јединство народа Европе, њихово савршенство и заједништво, а не број држава.

Дан Европе - 9. мај

установљен је као дан сећања на Шуманову декларацију из 1950. године, којом је започет процес европских интеграција.

Најбољи плакат у Европи 2004. године у организацији Европског покрета из Брисела, на коме је Србија први пут победила. Дизајнер, Игор Сергеј Сандић

Времеплов ЕУ

Процес изградње ЕУ започет је након Другог светског рата, са циљем да се осигура мир и благостање у Европи. Педесет година касније, процес изградње ЕУ и даље је у току, а сви грађани Европе могу дати свој допринос.

1945.

На згариштима Другог светског рата зацртан је основни циљ да се обезбеди мир међу народима Европе. Како Лига народа, организација створена после Првог светског рата, није успела да обезбеди мир, оснивају се Уједињене нације.

1957.

Истих шест земаља потписују Римске уговоре, којима су основане Европска економска заједница (ЕЕЗ) и Европска заједница за атомску енергију (ЕВРОАТОМ). Започето је формирање тзв. заједничког тржишта, а државе чланице преузеле су обавезу да у року од 12 година уклоне све трговинске баријере. Процес је завршен две године пре рока.

1979.

Одржани су први непосредни избори за Европски парламент. Створен је и Европски монетарни систем (ЕМС), како би помогао стабилизацији курсева националних валута.

1950.

Шуманова декларација резултирала је 1951. Париским уговором, којим се оснива Европска заједница за угаљ и челик. Она обухвата Белгију, Италију, Луксембург, Савезну Републику Немачку, Француску и Холандију, које као равноправне чланице сарађују унутар заједничких институција.

1967.

Уједињене су институције три европске заједнице и од тада постоји једна Комисија и један Савет министара, као и Европски парламент.

1968.

Створена је Царинска унија: укинуте су све царине у међусобној размени чланица ЕЕЗ и створена јединствена тарифа за производе из трећих земаља.

1992.

Потписан је Уговор из Мастрихта којим ЕЕЗ постаје Европска унија (ЕУ). Постављени су нови амбициозни циљеви: стварање монетарне уније до 1999, европско држављанство, нове заједничке политике – укључујући заједничку спољну и безбедносну политику (ЗСБП) и сарадњу у унутрашњој безбедности.

1999.

У неколико земаља ЕУ у безготовинске трансакције уводи се евро, јединствена валута Европе, пре појаве кованог новца и новчаница.

1997.

потписан је Уговор из Амстердама, који за циљ има реформу институција ЕУ.

2001.

Потписан је Уговор из Нице, којим се даље реформишу институције и појачава систем заштите основних права, безбедност и одбрана, као и судска сарадња у кривичним пословима.

2002.

Евро новчанице и кованице улазе у оптицај, док се постепено из промета повлаче националне валуте.

1989.

Пада „гвоздена завеса“ и отвара се могућност уједињавања целе Европе. То доводи до уједињења Немачке 3. октобра 1990. и успостављања демократских система у земљама централне и источне Европе.

2009.

Лисабонски уговор је ступио на снагу. Јачањем утицаја Европског парламента, националних парламената и гласова грађана ЕУ учвршћена је демократија унутар ЕУ, као и способност да ЕУ делује на међународној сцени.

1986.

Усваја се Јединствени европски акт, који утврђује временски план за довршавање јединственог европског тржишта до 1. јануара 1993.

Да сазнаете више:

www.europa.eu/european-union/about-eu_hr
www.mei.gov.rs

2012.

Потписан је споразум о оснивању Европског механизма стабилности, са седиштем у Луксембургу, са циљем подршке земљама еврозоне када је неопходно очување финансијске стабилности.

Уклапање делића слагалице

Како се сви делови институционалне слагалице међусобно уклапају да би ЕУ могла да функционише?

Европски парламент – глас народа

Европски парламент представља грађане ЕУ, којих има око **508 милиона**. Сваких пет година, гласачи у ЕУ бирају своје представнике у Парламенту. Њих 751 групишу се по политичкој оријентацији, а не према националној припадности. Тако у Европском парламенту седе представници груписани око Европске народне странке (демохришћани), социјалисти, либерали, зелени и други, а

међу њима и посланици који се противе европским интеграцијама. Европски парламент заједно са Саветом, а на предлог Европске комисије, усваја прописе ЕУ, обезбеђује демократску контролу институција и одобрава буџет ЕУ. Седиште Парламента је у Стразбуру, иако се све већи број заседања одржава у Бриселу.

www.europarl.europa.eu

Европски савет – политичко вођство

Европски савет окупља председнике држава или влада држава чланица ЕУ, председника Европске комисије и председника Европског савета. Састанци Европског савета организују се четири пута годишње, уз могућност сазивања посебних састанака. Улога Европског савета је у доношењу политичких смерница и приоритета ЕУ.

www.european-council.europa.eu

Савет Европске уније - глас држава чланица

У овом телу се чује глас националних влада. Савет (или Савет министара) усваја нове прописе заједно са Европским парламентом. У зависности од теме која је на дневном реду, сваку земљу представља министар задужен за дату област - финансије, саобраћај, пољопривреду, итд.

За одлуке о највећем броју тема довољан је глас већине чланова. Велике државе чланице, попут Немачке, имају више гласова и самим тим више моћи

у Савету, али је систем гласања такав да не могу да надгласају мање чланице.

При разматрању високоосетљивих тема - као што су, на пример, порези и одбрана - одлука Савета мора да буде једногласна. Ово није лак задатак, имајући у виду да за столом седи толико различитих земаља са различитим интересима!

www.consilium.europa.eu

Европска комисија - заједнички интерес

Европска комисија је извршни орган ЕУ. То значи да је ово једина институција која може да предлаже нове законе о којима Европски парламент и Савет затим расправљају и гласају. Комисија је и „чувар“ ЕУ, у смислу да је задужена да се стара о томе да националне владе поштују правила и примењују законе ЕУ. Уколико оне то не чине, Комисија може да их тужи Европском суду правде. Од априла 2012. грађани ЕУ могу тражити од Комисије да направи законски предлог (Европска грађанска иницијатива). То мора учинити најмање милион грађана који долазе из не мање од седам различитих земаља.

Комисију чини 28 комесара који се бирају на период од пет година, а задужени су за одређене области - пољопривреду, финансије, транспорт, индустрију, науку и истраживање, животну средину, здравље и заштиту потрошача, итд. - што може да се упореди са надлежностима министара у националним владама.

На фотографији је председник Европске комисије Жан-Клод Јункер.

ЕУ такође има Високог представника за спољну политику и безбедност који управља свим активностима ЕУ на међународној позорници, а истовремено је и потпредседник Комисије.

Око 32.000 људи ради за Европску комисију. Већина њих је смештена у Бриселу, мада Комисија такође има канцеларије у свим државама чланицама и широм света.

www.ec.europa.eu

Европска служба за спољне послове

Европска служба за спољне послове је дипломатско тело ЕУ. Она подржава шефа за спољнополитичке послове у спровођењу заједничке спољне и безбедносне политике ЕУ.

Европска служба за спољне послове располаже делегацијама широм света помоћу којих ради за добробит грађана ЕУ и ЕУ као целине.

www.eeas.europa.eu

На фотографији је висока представница Европске службе за спољне послове Федерика Могерини.

Европски суд правде – владавина права

Специфичност закона је да они могу да се тумаче на више начина. Европски суд правде има задатак да обезбеди исправно и једнообразно тумачење закона у целој ЕУ. Овај суд, са седиштем у Луксембургу, чини по један судија из сваке државе чланице. Одлуке овог Суда носе велику тежину зато што су коначне – не може их оспорити ниједан национални суд државе чланице ЕУ.

www.curia.europa.eu

Да сазнате више:

Још неке од ЕУ институција:

- » Европски економски и социјални комитет –
www.eesc.europa.eu
- » Европски суд ревизора –
www.eca.europa.eu
- » Комитет региона –
www.cor.europa.eu
- » Европска централна банка –
www.ecb.int

Заједничка валута – евро

Шта имате у џепу? За милионе Европљана, то је заједничка валута – евро – који се користи у много земаља широм Европе.

Евро је као званична валута ушао у оптицај у 12 држава чланица ЕУ 1. јануара 2002. Данас је то једина валута у 19 од 28 држава чланица. Такође се користи у Монаку, Сан Марину, Ватикану и Андори на основу посебног монетарног уговора које су ове државе потписале са ЕУ, док Црна Гора и Косово* самоиницијално користе евро. Око 332 милиона људи широм света користи валуте које су везане за евро. Одржавање стабилности цена је главна тежња система евра, чији је циљ да одржи стопу инфлације испод или око 2% у средњорочном периоду.

Светска валута

Евро се данас налази на другом месту на свету, иза америчког долара, као валута девизних резерви. Приближно 26% светских девизних резерви данас се држи у еврима. Евро је и друга најчешће мењана валута у свету и користи се у око 40% дневних трансакција на девизним тржиштима.

Ко може да се придружи?

Све чланице ЕУ могу да се придруже еврозони. Данска и Велика Британија су изабрале да се не придружују заједничкој валути, мада то могу да учине у будућности. Прелазак на евро зависи од испуњавања тзв. „мастрихтских критеријума“. Наиме, стабилност евра као валуте се овим критеријумима штити тако што се државама чланицама омогућује да усвоје евро као валуту тек када су њихове економије спремне за тако нешто. Оне такође морају да усвоје специфичне законе којима се уређују монетарна питања и питања централне банке.

Ова ознака * је без прејудуцирања ставова о статусу и у складу је са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација и мишљењем Међународног суда правде о проглашењу независности Косова

Кључни датуми

2001.

евро промовисан као виртуелна валута у Грчкој

2002.

12 држава ЕУ почиње да користи новчанице и кованице евра

2007.

Словенија почиње да користи евро

2008.

Кипар и Малта почињу да користе евро

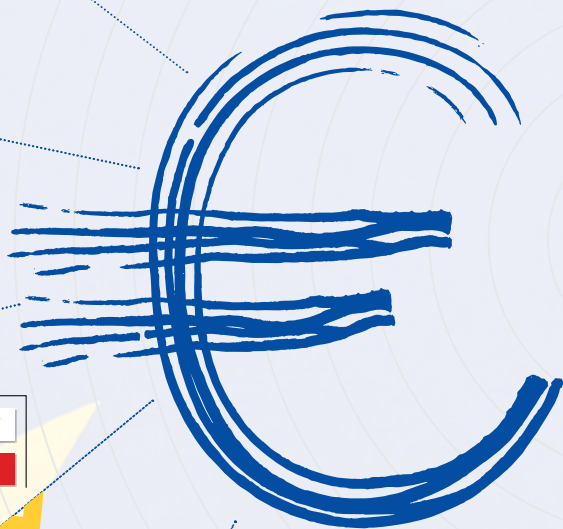
2009.

Словачка почиње да користи евро

1999.

евро промовисан као виртуелна валута у Белгији, Немачкој, Ирској, Шпанији, Француској, Италији, Луксембургу, Холандији, Аустрији, Португалу и Финској

2014.

Летонија почиње да користи евро

2011.

Естонија почиње да користи евро

2015.

Литванија почиње да користи евро

Србија и ЕУ – Ваша будућност

КОРАЦИ КА ЕУ

Шта је Процес стабилизације и придруживања?

Након петооктобарских промена на изборима 2000. године започиње најновија фаза у односима Србије и ЕУ, када су се створили услови да се Савезна Република Југославија, у чијем је саставу била Србија, укључи у Процес стабилизације и придруживања. Практично, то значи да тргује са Унијом (свим државама чланицама) по повлашћеним условима, да без царина тргује са осталим земљама у региону, као и да користи средства из тадашњег највећег програма помоћи Уније – КАРДС, те да започне са припремама за закључивање **Споразума о стабилизацији и придруживању (ССП)**.

Колико су важни добри трговински односи са ЕУ, можете да закључите из податка да је данас спољнотрговинска размена Србије највећа са земљама са којима имамо потписане споразуме о слободној трговини. Тако трговина са земљама чланицама ЕУ чини 64 % укупне трговинске размене наше земље, што значи да највећи део онога што се произведе у нашој земљи заврши на тржишту од 510 милиона становника, колико их живи у ЕУ.

Народна скупштина Републике Србије усвојила је потом 14. октобра 2004. Резолуцију о придруживању ЕУ, којом је предвиђено усаглашавање нашег законодавства са европским у свим важнијим питањима.

Европска комисија је, затим, 2005. године објавила **Студију изводљивости**, документ који даје детаљан преглед до тада спроведених политичких, економских и правних реформи у нашој земљи. На основу овог прегледа, Србија је започела преговоре о закључењу ССП исте године.

Споразум о стабилизацији и придруживању је потписан 29. априла 2008. године у Луксембургу.

Скупштина Србије је 9. септембра 2008. године ратификовала ССП, тј. усвојила Закон о потврђивању ССП-а са ЕУ, који дефинише услове за слободан проток робе, кретање радника и капитала и сарадњу у низу области, од усклађивања прописа, до политичког дијалога и финансијске сарадње.

ССП је ступио на снагу 1. септембра 2013. године, када је завршен процес ратификације у парламентима свих држава чланица ЕУ и о томе обавештена Европска комисија. Ступањем на снагу ССП-а, Србија је постала придружена чланица ЕУ.

На првој међувладиној конференцији ЕУ и Србије у Бриселу 21. јануара 2014. године означен је почетак приступних преговора. Након тога преговори су настављени отварањем више преговачких поглавља, од укупно 35 колико их има, за која су обе стране биле спремне.

О чему се преговара

Преговара се о условима, тј. роковима под којима држава кандидат приступа ЕУ, а који се, у основи, односе на усклађивање домаћег законодавства са правним тековинама ЕУ. Резултат преговора је Споразум о приступању Србије Европској унији.

Пракса досадашњих преговора које је водила ЕУ била је да се најпре отварају лакша поглавља правних тековина ЕУ (које су за потребе преговора подељене на 35 поглавља), како би се држава упознала са начином вођења преговора, а да се за крај остављају најкомплекснија питања буџета, пољопривреде, правосуђа, заштите животне средине, регионалне политике и координације структурних фондова.

Преговори о чланству са ЕУ од 2012. године воде се по новом принципу, којим се инсистира на владавини права. Најважнија питања са којима се и Србија суочила су - правосуђе, борба против криминала и корупције, поштовање људских права (поглавља 23 и 24), која су отворена међу првима и о којима ће се

преговарати током целокупног трајања приступних преговора Србије и ЕУ.

После формалног отварања преговора, почиње фаза **аналитичког прегледа законодавства** - скрининга (енг. *screening*), која представља фазу **провере и оцене у којој мери је законодавство државе кандидата усклађено са правним тековинама ЕУ**.

Скрининг, који је у случају Србије трајао од 25. септембра 2013. до 24. марта 2015. године, окончан је уважањем Извештаја Европске комисије са скрининга. У тим извештајима, утврђује да је законодавство државе кандидата у довољној мери усклађено са правом ЕУ и због тога препоручује да се одмах отворе преговори у том поглављу. Европска комисија такође може закључити да држава није спремна да отпочне прего-

воре у датом поглављу због чега ЕК утврђује мерила које држава кандидат мора да испуни да би те преговоре отворила.

Правне тековине ЕУ и други извори права подељени су у 35 преговарачких поглавља:

1. кретање роба,	13. рибарство,	24. питања правде,
2. кретање радника,	14. транспорт,	слободе
3. пословно	15. енергетика,	и безбедности,
настањивање и	16. порези,	25. наука и
слобода пружања	17. економска	истраживање,
услуга,	и монетарна	26. образовање и
4. слободно кретање	питања,	култура,
капитала,	18. статистика,	27. животна средина,
5. јавне набавке,	19. социјална	28. заштита
6. право привредних	политика и	потрошача и
друштва,	запошљавање,	заштита здравља,
7. право	20. предузетништво и	29. царинска унија,
интелектуалне	индустријска	30. економски
својине,	политика,	односи са
8. конкуренција,	21. трансевропске	иностранством,
9. финансијске	мреже,	31. спољна,
услуге,	22. регионална	безбедносна
10. информационо	политика	и одбрамбена
друштво и медији,	и координација	политика
11. пољопривреда и	структурних	32. финансијски
рурални развој,	инструмената,	надзор,
12. безбедност хране,	33. правосуђе и	33. финансијска и
ветеринарска и	основна права,	буџетска питања,
фитосанитарна		34. институције,
питања,		35. остала питања

Основни принцип преговора је да „**ништа није договорено док све није договорено**“. То значи да се сва поглавља затварају привремено, до момента док се не договори последње поглавље преговора. Када последње поглавље буде договорено и затворено, приступа се потписивању *Споруазума о приступању Србије Европској унији*.

После потписивања, Споразум о приступању мора да буде **ратификован** у Народној скупштини Републике Србије, парламентима свих држава чланица ЕУ и Европском парламенту. У држави која приступа се обично организује **референдум** о чланству (у зависности од уставне процедуре сваке државе), мада је било примера држава које нису одржале референдум о чланству у ЕУ (Бугарска, Румунија, Кипар). Уобичајено је да се одреди датум када ће држава постати чланица, уз услов да се ратификациони процес до тада заврши.

Земље кандидати

Државе кандидати за чланство у ЕУ су: Турска, Бивша Југословенска Република Македонија, Црна Гора, Србија и Албанија.

Турска је отворила преговоре са ЕУ 2005. године; Бивша Југословенска Република Македонија је добила статус кандидата исте године, али због политичког спора са Грчком о имену македонске државе још увек нема датум почетка преговора; Исланд је 2009. поднео захтев за чланство и започео приступне преговоре са ЕУ 2011. године, али је јуна 2013. одлуком нове Владе, ова држава одустала од приступања ЕУ и о томе обавестила Брисел. Црна Гора, која је добила статус кандидата за чланство у ЕУ крајем 2010. године, започела је преговоре о чланству 29. јуна 2012. године; Албанија, је добила статус кандидата 2014. године, док је Србија отпочела преговоре 21. јануара 2014. године, а прва поглавља о којима се преговара отворена су 14. децембра 2015. Када је реч о осталим двома државама Западног Балкана – Босна и Херцеговина има статус потенцијалног кандидата, док је Хрватска постала 28. чланица ЕУ 1. јула 2013. године. Међу потенцијалним кандидатима је и Косово*.

Да сазнате више:

Прочитајте публикацију ПРЕГОВАРАЧКА
ПОГЛАВЉА: 35 КОРАКА КА ЕУ

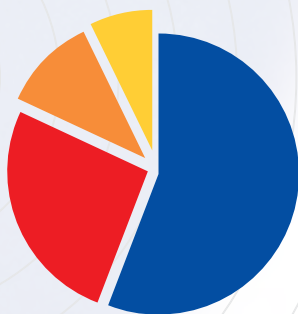
[euinfo.rs/files/Publikacije-srp/
/35_koraka_za_web.pdf](http://euinfo.rs/files/Publikacije-srp/35_koraka_za_web.pdf)

Резултати испитивања јавног мњења о Европској унији Министарства за европске интеграције Републике Србије из јуна 2017. године.

Како бисте гласали на референдуму о приступању Европској унији?

Истраживање МЕИ - јун. 2017.

■ За 49%
■ Против 27%
■ Не бих гласао/ла 13%
■ Не знам-без одговора 11%

Шта прво помислите када неко каже Европска унија?

Више могућности запошљавања	17%
Пут ка бољој будућности младих људи	16%
Могућност да путујем где год желим унутар Европске уније	14%
Могућност да се уреди стање у нашој држави	12%
Гломазни бирократски апарат, губитак времена и новца	9%
Ризик да изгубимо сопствени културни идентитет	8%
Само сан, утопијска идеја	7%
Гаранција дуготрајног мира у Европској унији	6%
Начин да се заштите права грађана	6%
Средство побољшања опште економске ситуације у Европској унији	4%

Како ЕУ помаже Србији

ЕУ је убедљиво највећи донатор у Србији. У протеклих петнаест година, ЕУ је обезбедила бесповратна средства у висини од више од три милијарде евра.

Добијене донације користе се за развој друштва у свим областима, од образовања до владавине права, реформе јавне управе, животне средине и пољопривреде.

Финансијска помоћ обезбеђена је кроз Инструмент за претприступну помоћ ЕУ (ИПА), чији је циљ да помогне Србији да се припреми за преузимање и ефикасно спровођење обавеза будућег чланства у ЕУ. ЕУ је за период 2014 – 2020. године

кроз ИПА издвојила нових 1,5 милијарди евра. Посебан знак поверења у односима ЕУ и Србије је чињеница да Србија од 2014. године самостално управља неким пројектима које финансира ЕУ.

Сви ови конкретни пројекти ће допринети процесу европских интеграција Србије, економском и друштвеном развоју, а пре свега унапређењу свакодневног живота грађана Србије.

ИПА (Инструмент за претприступну помоћ ЕУ)

Скраћеница ИПА настала је од енглеског термина – ИПА (*Instrument for Preaccession Assistance*). ИПА представља бесповратну финансијску помоћ коју ЕУ издваја за кандидате и потенцијалне кандидате за чланство у ЕУ и користи се од 2007. године. Примљени и успешно искоришћени новац из ових фондова се не враћа. Србија је од 2000. до почетка 2016. године обезбедила преко 3 милијарде евра бесповратне помоћи из фондова ЕУ.

EV највећи трговински партнер Србије

Настављена је неометана примена Споразума о стабилизацији и придруживању, који за Србију представља најзначајнији трговински споразум. ЕУ је традиционално кључни и највећи трговински партнер Србије, са уделом од преко 64% у њеном укупном извозу и увозу у прошле две године. Од 2009. извоз српских производа у ЕУ је порастао за 125,5%.

Највећи инвеститори у Србији су такође земље ЕУ. Предузећа која највише улажу у привреду Србије су из Аустрије, Немачке, Италије, Грчке, Словеније, Мађарске и Холандије, и то највише из области трговине, енергетике, туризма и банкарства.

Извор: www.pks.rs

Подршка ЕУ сектору образовања може се поделити по областима:

▶ Опрема и реконструкција предшколских објеката, основних и средњих школа	▶ Помоћ да се унапреди доступност и једнакоправност образовања (бољи услови образовања за децу из маргинализованих група)	▶ Наставни планови и програми (нови осавремењени образовни програм и профили у средњем стручном образовању)	▶ Испити (завршни испит/израда програма за општу, стручну и уметничку матуру)	▶ Подршка увођењу педагошких асистената у систем образовања	▶ Реконструкција и реновирање 27 државних факултета широм Србије

Извор: www.evropa.gov.rs/Evropa/PublicSite/InternationalAssistance.aspx

Солидарност у невољи

Када су Србију у мају 2014. задесиле катастрофалне поплаве ЕУ је међу првима реаговала. Одмах су послати тимови специјалаца и хуманитарна помоћ, у вредности више од 170 милиона евра (Фонд солидарности и ИПА). Више од 108.000 грађана наше земље добило је помоћ у обнови последица поплава. Захваљујући помоћи ЕУ обновљено је 15 основних и средњих школа, као и једно обданиште и тиме омогућено да се 13.136 деце, ученика и наставника врате у своје школе.

Новцем ЕУ до краја 2015. године изграђена је 161 кућа и у преко 30 општина обновљено је 888 домаћинства, па сада више од 3.560 људи има нормалне услове за живот.

Помоћ у обнови пољопривредне производње до сада је добило око 26.000 газдинстава, а 545 микро и малих предузећа добило је подршку да поново започне пословање.

Из Фонда солидарности ЕУ који Србија користи као да је пуноправна чланица

Уније, издвојено је 60 милиона евра за изградњу преко 60 мостова на регионалним и локалним путевима и обновљена локална инфраструктура са циљем да се нормализују животни услови за житеље села и удаљених подручја. Саниран је и водоводни систем у Трстенику и на тај начин је 15.000 становника добило стабилну испоруку пијаће воде.

ЕУ ће убудуће усмерити своју помоћ Србији ка превенцији, заштити од будућих могућих катастрофа. Нова средства из ИПА у износу од 60 милиона евра усмерена су на регулацију речних токова, санацију и реконструкцију насипа и брана и превенцију од клизишта.

Са уложених 172 милиона евра бесповратне помоћи у санацију и обнову од последица поплава, као и у радове на превенцији од будућих поплава, ЕУ је уз владу Републике Србије, највећи донатор у послу реконструкције Србије после поплава из 2014 и 2015 године.

Помоћ Србији у суочавању са избегличком кризом

Током 2015. стотине хиљада избеглица из Сирије, Ирака, Авганистана, Сомалије и других земаља у којима трају оружани сукоби, прошло је кроз Србију на путу ка земљама ЕУ. ЕУ је почела да испоручује хуманитарну помоћ Србији у септембру 2015. године.

Европска комисија је у склопу ИПА фондова, 7. октобра 2015. године усвојила посебан пакет помоћи у вредности од 7 милиона евра за Србију за решавање до сада незабележених избегличких токова. Делегација ЕУ у Србији је, заједно

са партнерима, почела реализацију овог програма у новембру 2015. године. Фондови се користе за повећање капацитета за прихват избеглица и за набавку опреме која им је неопходна као помоћ.

Европска инвестициона банка (ЕИБ) је дала допринос од 5 милиона евра бесповратне помоћи Фонду за мигранте и избеглице који је недавно основала Развојна банка Савета Европе. Захваљујући овоме, Развојна банка Савета Европе је српској влади крајем октобра дала 2,3 милиона евра бесповратне по-

моћи, намењене унапређењу животних услова избеглица и миграната у прихватним центрима.

ЕУ ће, кроз Директорат за хуманитарну помоћ и цивилну заштиту (ЕЧО) Европске комисије, упутити додатну хуманитарну помоћ у износу од 13 милиона евра као подршку избеглицима дуж западнобалканске миграцијске руте. Помоћ ће, првенствено, бити намењена избеглицима у Србији и Бившој Југословенској Републици Македонији.

На овај начин се људима обезбеђује привремено склониште, вода, храна, примарна здравствена нега, психо-социјална подршка, заштита али и зимска одећа. Посебна пажња је посвећена

потребама деце чији је удео у броју избеглица које пролазе кроз регион све већи.

Број деце избеглица дуж западнобалканске миграцијске руте је све већи. Европска комисија је издвојила 2 милиона евра хуманитарне помоћи УНИЦЕФ-у како би деца безбедно прешла пут кроз Србију и Бившу Југословенску Републику Македонију.

Пројекат представљен на видео снимку спроводи партнерска организација Европске комисије, УНИЦЕФ. Ово је један од 11 хуманитарних пројеката које Европска комисија финансира у региону.

Погледајте видео о помоћи Европске уније: www.ec.europa.eu/echo/field-blogs/videos/helping-refugees-and-migrants-weather-balkan-winter_en

Путовање без виза за грађане Србије

Од 19. децембра 2009. године, грађанима Србије више није потребна виза да би путовали у 28 земаља чланица ЕУ од којих су 23 део шенгенског простора, као и у четири земље које нису чланице ЕУ, а које су потписнице шенгенског споразума (Исланд, Швајцарска, Норвешка и Лихтенштајн). Сви грађани Србије могу да путују у ове земље, у краће посете у трајању до 90 дана сваких шест месеци (180 дана), без обзира да ли је реч о пословном путовању, усавршавању или о туристичкој посети. Тај период се рачуна од тренутка када први пут уђете на територију, а у оквиру наведених 180 дана. На пример, уколико сте у неку од шенгенских земаља први пут ушли 1. јануара, следећи период од 6 месеци почиње да се рачуна 1. јула. Уколико често путујете у земље Шенгена, ви сте одговорни да израчунате колико вам је дана остало у оквиру тог шестомесечног периода.

Велика Британија и Ирска нису део Шенгенског простора, те правила о путовању без виза не важе за њих.

Уколико намеравате да због запослења или студирања прекорачите рок од 90 дана боравака, обавезни сте да пре путовања поднесете захтев за дугорочну визу или за дозволу боравака при амбасади или конзулату земље дестинације. Рад или боравак у шенгенским земљама без одговарајуће националне боравишне или радне дозволе је незаконит.

Препоруке за путовање:

Како бисте уштедели или са што мање новца обишли многе градове, размотрите опције које многи млади Европљани свакодневно користе: и у Србији можете резервисати авионске карте преко тзв. low cost компанија или крените у авантуру железницом по повлашћеним ценама, а са пријатељима се сместите у неком од омладинских хостела који нуде јефтинији смештај.

Да сазнате више:

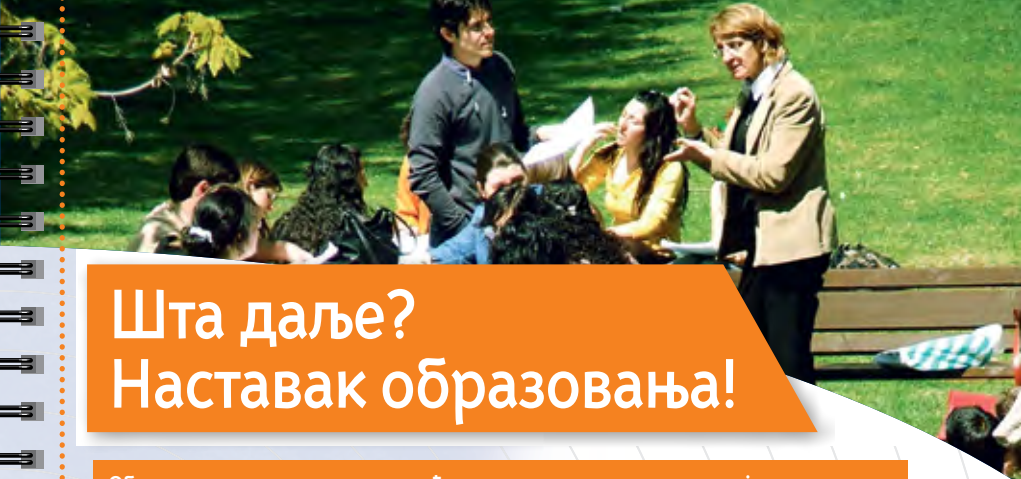
Информације о путовањима и смештају потражите на сајтовима:

www.interrail.eu и

www.eufed.org.

За више информација о путовању у земље ЕУ, посетите сајт Делегације ЕУ у Србији:

www.europa.rs/putujte-u-eu

Шта даље? Наставак образовања!

Образовање се наставља: унапређење рада на рачунару, страни језици, нова техничка знања или вештине – сигурно ће отворити нова врата! Немате времена за губљење. Упишите курсеве у школама језика и рачунара и баците се на учење. Ваш посао, ваша будућност зависи од тога.

Које врсте професија се траже у Европи?

Чланице ЕУ много улажу у истраживања, нове технологије и екологију и настоје да привуку више младих да се баве пословима који захтевају напорније, техничке студије. Са друге стране, ради утицаја и сталног дијалога у ЕУ, јавне и приватне институције, струковна удружења и невладине организације траже стручњаке за лобирање, односе са јавношћу, европско право, међународну политику и слично. Србија или ЕУ, у оба случаја распитајте се и размишљајте бар десет година унапред!

Болоњски процес

Чули сте за изразе „Болоњски процес“, „ЕСП бодови“, „реформе према Болоњи“. Уколико вам није јасно о чему је реч, ево неколико кратких појашњења:

- ▶ Болоњски процес је покренут 1999. године да би се укинуле разлике између система високог образовања у европским земљама и уклониле препреке за студентску мобилност и међусобно признавање диплома унутар ЕУ.
- ▶ Циљ је био да се успостави јединствен систем издавања високошколских диплома, као и јединствен систем бодовања студијске године, тзв. Европски систем преноса бодова (ЕСПБ) који представља временско оптерећење студената за време студија. Утврђен је стандард према којем једна студијска година носи 60 ЕСПБ.
- ▶ Србија је укључена у Болоњски процес 2003. године и тада су код нас отпочеле реформе чији је циљ да се образовни систем у нашој земљи усклади са прихваћеним стандардима болоњског система.

У Болоњском процесу учествују: свих 28 држава чланица ЕУ, Албанија, Андора, Јерменија, Азербејџан, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Грузија, Ватикан, Исланд, Лихтенштајн, Молдавија, Норвешка, Бивша Југословенска Република Македонија, Русија, Србија, Швајцарска, Турска, Украјина и Казахстан.

Шта добијате од учешћа Србије у Болоњском процесу?

Акредитација, односно испуњавање стандарда које утврђују високошколске установе у Србији, је обавезна и то је један од предуслова за размену студената и пост-дипломаца, као и за признавање диплома приликом запошљавања наших дипломаца у другим европским државама. Уколико се одлучите за студирање, пажљиво бирајте свој будући факултет! Списак свих високошколских установа у Србији и њихових студијских програма којима су до сада одобрене/одбијене акредитације погледајте на сајту Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије:

http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2015/08/Akreditovani_fakulteti_i_univerziteti-2014_022.pdf

Студирање у иностранству – да ли сте довољно обавештени?

Дилема I – Зар то није доступно само студентима са факултета из ЕУ?

Од 2014. године програме за образовање у којима је Србија до сада учествовала (Темпус, Еразмус Мундус и Програм за целоживотно учење) мења програм под називом Еразмус +. У наредних седам година, програм ће са 14,774 милијарди евра финансирати пројекте који подржавају све нивое образовања и помажу спајање формалног, неформалног и информалног образовања и помажу младим људима да се боље повежу са светом рада. Земље учеснице Еразмус + програма ће имати шансу да боље сарађују у дефинисању образовних политика, а програм ће наставити да промовише и признавање и вредновање стечених квалификација, отворени приступ образовним материјалима, као и међународну димензију активности, вишејезичност, једнакоправност и инклузивни приступ образовању.

У фокусу Еразмус + програма су, између осталог, јачање потенцијала младих људи за активно учешће у друштву, развој лидерских вештина, солидарност и разумевање између култура. У области спорта, приоритет програма је сарадња и умрежавање спортских организација и подршка пројектима који могу да допринесу ублажавању штетних ефеката физичке неактивности.

Да сазнаате више:

За више информација о програму Еразмус +:

Информативни центар Фондације ТЕМПУС
Теразије 39/1, Београд
тел: 011/334 34 30
www.erasmusplus.rs
office@tempus.ac.rs

Србија се тренутно убраја у партнерске земље у суседству ЕУ и тиме неке институције и организације у оквиру програма Еразмус + стижу право да учествују у пројектима као координатори или партнери, и то у следећим кључним областима: мобилност (за високо образовање и младе), грађење капацитета институција (за високо образовање), пројекти намењени младима e-twinning (могућност која се отвара за основне и средње школе) www.etwinning.net

До сада је око 1.450 студената из Србије имало прилику да користи стипендије ЕУ које се додељују кроз Еразмус Мундус програм. Делегација ЕУ у Србији је зато у сарадњи са Темпус канцеларијом покренула Алумни мрежу садашњих и бивших стипендиста програма Еразмус Мундус. На овај начин, млади људи који су имали прилику да користе предности студентске размене у оквиру Еразмус Мундус програма ће моћи да размене искуства, али и да се повежу са потенцијалним послодавцима и министарствима која могу да им понуде сарадњу на пројектима и у истраживањима и тиме олакшају процес запошљања.

Дилема II – Немам новца да платим школарину за студије у иностранству!

Зашто се не пријавите за неку од стипендија које сваке године одобравају домаће и стране институције и фондации? Део новца за боравак (стан, храну и остале потребе) можете зарадити радећи послове који су (законски) доступни студентима у земљи боравака – распитајте се!

Стипендије за упис на студије у иностранству:

www.erasmusplus.rs/category/education

Корисни линкови:

www.mpn.gov.rs

Министарство просвете, науке и технолошког развоја

www.mos.gov.rs

Министарство омладине и спорта

www.fondzamladetalente.rs

Фонд за младе таленте

www.bg.ac.rs

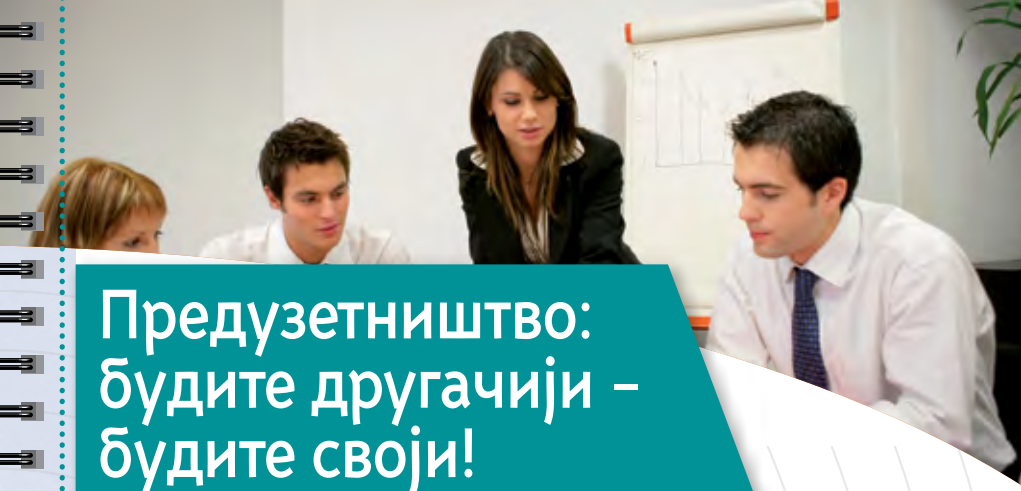
Београдски универзитет

www.cep.edu.rs

Центар за образовне политике

www.ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/_en

Предузелтнштво: будите другачији – будите своји!

Шта означава појам „предузелтнштво“? Према једној дефиницији, предузелтнштво значи спровести пословну идеју у дело да би се достигло материјално и духовно задовољство.

Жаба оптимиста и жаба песимиста упадоше у крчаг пун павлаке. Шта је помислила једна, а шта друга?

Жаба песимиста: „Погибох! Не могу да дишем! Не могу се избавити, удавићу се!“ Тако и би.

Ни **жаба оптимиста** није знала шта да чини, али пошто је била оптимиста, имала је наде, а пошто је имала наде – није све препустила судбини. Почела је да се бацака на све стране, млатарајући ногама што је могла снажније и брже... Павлака се запени, па згруша и убрзо је жаба оптимиста стајала на чврстом комаду путера, дишући с олакшањем.

Наравоученије: Боље покушати нешто, него не чинити ништа.
Андре Мороа (*Andre Maurois*).

Чинити нешто више него други око тебе, значи – бити предузимљив.

Предузелтничко учење

Предмет **Предузелтничко учење** изводи се у завршној години школовања као обавезан део програма у 145 средњих стручних школа у Србији. Циљ предмета је да развије пословна и предузелтничка знања и вештине међу ученицима, да их оспособи да активно траже посао и препознају пословне могућности у средини у којој живе. Предмет је прилагођен сваком од профила средњошколских установа: пољопривреда, производња и прерада хране, здравство и социјална заштита, машинство и обрада метала, електротехника.

Организација **Достигнућа младих у Србији (ДМУС)**, која је део глобалне мреже Достигнућа младих у свету (*Junior Achievement*), као факултативне активности реализује програме изградње предузетничког духа међу средњошколцима.

Ученичка компанија је образовни програм који омогућава ученицима да буду укључени у развој и вођење сопствених компанија, са реалним производима и услугама, као и да управљају зарађеним новцем за време трајања њиховог средњошколског образовања. Програм се заснива на принципу учење кроз рад – ученици кроз наставни план, под надзором обучених наставника ментора, стварају компанију, развијају је и затварају у току једне школске године.

Детаљније на сајту: www.ja-serbia.org

Десет савета за покретање сопственог посла:

1. Дођите на идеју у коју верујете.
2. Стекните радно искуство у области за коју сте заинтересовани.
3. Посаветујте се са стручњацима и онима који су прошли слична искуства.
4. Научите више о финансијама, маркетингу и односима са јавношћу.
5. Развијте добар бизнис план.
6. Сазнајте што више можете о свом тржишту.
7. Будите одлучни и очекујте да ћете се суочити са проблемима.
8. Учите се на својим грешкама и увек гледајте један корак унапред да видите шта је следеће што можете предузети.
9. Спремите се на то да вас неко време чека напоран рад и беспарица.
10. Пуном паром напред!

Више информација:
www.ja-serbia.org

Тражење посла... ваш први посао

Неки млади људи већ знају шта желе и могу непогрешиво донети одлуку у вези са својим позивом. Други још нису сасвим уобличио планове, имају у виду неколико могућности, потребно им је више времена да се одлуче. А неки, пак, још не знају чиме могу или желе да се баве.

Има ли посла?

Познато је да је стопа незапослености у Србији висока (око 12,3% односно 11,8% према Републичком заводу за статистику). Ако по завршетку средњег образовања желите да се запослите, вероватноћа да добијете посао разликоваће се од дипломе до дипломе, као и од места где желите да живите - треба ићи тамо где посла има.

Какав посао изабрати?

Први корак: Која занимања одговарају вашој личности?

Запитајте се шта вам је ишло од руке у школи, који предмети су вам били занимљивији од других - одредите своје „зоне талента“, што ће вас мотивисати у тражењу посла који желите. Које су ваше способности? Направите списак онога што знате боље од својих вршњака, у чему сте вештији, и оних особина које други воле код вас. Да ли волите да помажете својим пријатељима? Да ли планирате дугорочно или краткорочно? Да ли сте добри у повезивању људи или у решавању конфликта?

Шта је то што желите? Не смете бити сувише избирљиви, али направите и списак ствари које НЕ ВОЛИТЕ – како не бисте губили време или доносили погрешне одлуке. Разговарајте са пријатељима о томе шта они мисле о вашим плановима. Тестови личности (види доле) могу бити од користи, али не могу заменити преиспитивање сопствених жеља.

Где да тражите посао?

- Круг познаника: Изрека „свако зна неког“ заиста је истинита. Рођаци, пријатељи, професори, људи које срећете можда знају некога ко тражи особу као што сте ви – тако се пронађе чак 80% запослења.
- Штампана: Националне и локалне новине често објављују огласе за послове одређеним данима или у одређеним областима рада.
- Центри за развој каријере, саветовалишта за професионалну оријентацију, канцеларије за младе и центри за активно тражење посла: Потражите их у својој општини, путем интернета или у телефонском именику.

Да сазнате више:

Од корисних сајтова за тражење посла издавајмо:

www.nsz.gov.rs
www.poslovi.infostud.com
www.netvodic.com/poslovi.htm
www.lakodoposla.com

Биографија (CV) и пропратно писмо

Ово је ваш први контакт са потенцијалним послодавцем. Иако ваша биографија не може садржати много података, с обзиром на то да тражите ваш први посао, назначите све своје активности у школи и ван ње, које су у вези са послом за који конкуришете: праксу, волонтерски рад, помоћ у локалној заједници, хобије, спортске успехе, детаље који показују ваше способности и квалитете.

Погледајте на интернету како се прави CV, као и препоруке за пропратна писма која треба да буду једноставна и кратка – јер служе да назначите зашто сте заинтересовани за посао за који конкуришете.

Формат EV биографије можете наћи на веб страници:
www.europass.cedefop.europa.eu

Сајмови запошљавања

Први корак који води ка запошлењу може бити и одлазак на неки од сајмова запошљавања и пракси, које већ неколико година уназад организују различите студентске организације. Сајмови запошљавања као што су „Career days“, „Job Fair“ или „Сајам пракси“, нуде могућности компанијама да представе своје пословање и отворене позиције, као и да позову студенте да постану део њиховог пословног окружења. На сајмовима се организују и стручна предавања на којима посетиоци могу да чују корисне савете и информације о томе како написати радну биографију, како се припремити

за разговор за посао или радити у тиму. Данас се сајмови запошљавања организују у свим водећим градовима Србије и представљају добру смерницу у будућем развоју каријере младих људи.

Разговор за посао

Једног дана добићете писмо или позив на разговор за посао (интервју). За послодавца су две ствари кључне: да ли је кандидат способан да адекватно извршава задатке и да ли може да се уклопи у тим. Потенцијални послодавац ће користити вашу биографију као подсетник током интервјуа, како би открио што више о вашој личности и способностима.

Савети за интервју

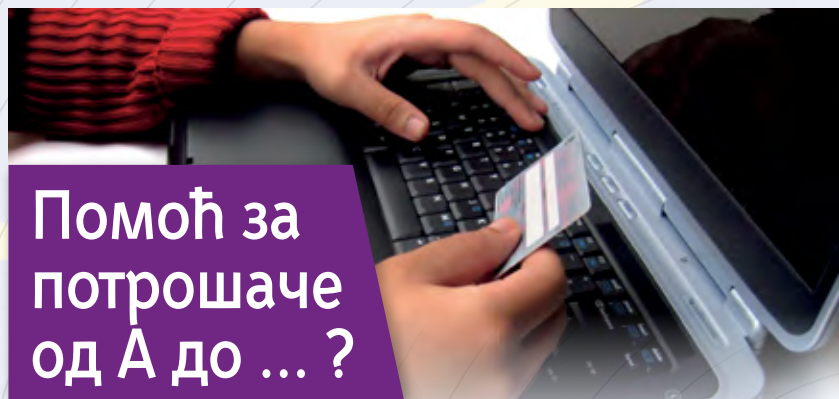
- Останите прибрани и мирни.
- Прихватите стил особа са којима разговарате.
- Запамтите имена особа које вас интервјуишу и њихова звања.
- Брзо прелазите на ствар, али избегавајте да одговарате само са „да“ или „не“.
- Уколико нисте разумели неко питање, тражите појашњење.
- У реду је да направите кратку паузу пре одговора – то значи да размишљате.
- Говорите разговетно.
- Немојте улепшавати ствари, нити лагати!
- Не говорите о себи у негативном контексту, чак и на провокативна питања.
- Уколико саговорници ћуте, одуприте се искушењу да ви говорите, поставите питања која желите, нарочито ако су у вези са оним о чему сте претходно разговарали.
- Не распитујте се о плати и погодностима у првом контакту.

Да сазнате више:

Више о сајмовима запошљавања:
www.nsz.gov.rs/live/trazite-posao/svi-poslovi

Помоћ за потрошаче од А до ... ?

Која права имате у данашњем потрошачком свету? Куповали ви наочаре или сноуборд, продавац се мора придржавати јасних правила. Било да се рекламира крема или аутомобил - реклама не сме да заваљава.

Права потрошача у Србији нису ни из далека тако ефикасно заштићена као права потрошача у ЕУ, а чак и она која имамо, не користимо довољно. Будите генерација обавештених потрошача.

Враћање робе за замену, поправку или повраћај новца

Према Закону о заштити потрошача, сва роба коју купите, без обзира на то да ли има гарантни лист, има гаранцију од две године, а у првих шест месеци не морате ништа да доказујете јер се претпоставља да су оштећења, или како се у закону каже несаобразности са оним што трговац нуди, тј. са оним што пише на декларацији, постојала као скривена и пре куповине. У том случају имате право на рекламацију, на коју продавац мора да одговори у року од 15 дана, и да захтевате оправку или замену - по вашем избору, а ако то није могуће, умањену цену или враћање целог износа. За куповину половне робе можете са продавцем договорити краћи рок у којем он одговара за оштећења, али ни тај рок не може бити краћи од годину дана.

Продавци не смеју да користе израз „гаранција“ приликом оглашавања или продаје робе ако се њиме купцима не гарантује више права него што је већ одређено Законом о заштити потрошача. Услов за остваривање права на оправку, замену или повраћај новца јесте да недостатак није настао вашом кривицом и да приликом подношења рекламације приложите рачун за купљени производ. Зато чувајте рачуне!

Слична правила важе и у случају рекламација на пружене услуге.

Да сазнате више:

Више информација:
www.zastitapotrosaca.gov.rs

Законске обавезе продавца, односно даваоца услуга

Продавац, односно давалац услуге, дужан је да потрошачу обезбеди:

1. производ или услугу у тачној мери или количини и да му омогући проверу тачности;
2. прописаног/уговореног квалитета, а ако није прописан, уобичајеног квалитета;
3. по уговореној цени и са пратећом документацијом;
4. у уговореном року, а ако није уговорен, у примереном року који не може бити дужи од осам дана;
5. доказ о пореклу производа;
6. тачну и потпуну информацију о производу или услузи.

Погледајте декларације, прочитајте „ситна слова“ - када купујете, ви заправо склапате уговор и текст писан ситним словима је законски обавезујући!

Противзаконито је да продавац лажно приказује својства робе или услуга или та својства неумерено преувеличава. Ради заштите својих права и интереса, потрошачи могу оснивати организације, покрете, савезе и друге облике удружења. Потражите одговарајућу потрошачку организацију када вам затреба помоћ.

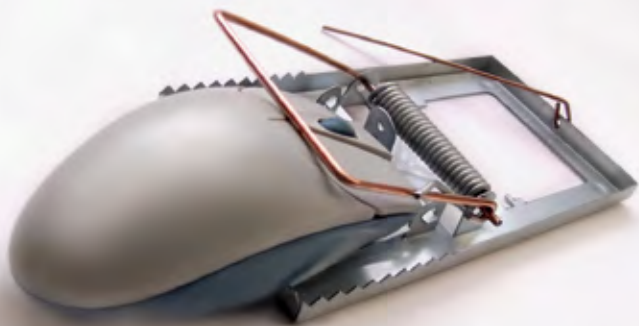
Потрошаче у ЕУ штити пропис који се односи на непоштене уговоре: иако сте склопили уговор са продавцем (или даваоцем услуга), његове одредбе вас неће обавезивати уколико су непоштене, тј. нису у складу са начелом савесности и поштења.

Рецимо да сте купили дигитални фотоапарат, извадили га из кутије и схватили да му део не ради. Погледате купопродајни уговор: у њему се наводи да ће оштећена роба бити замењена. Зато враћате апарат у продавницу где вам продавац показује на другу клаузулу уговора, штампану ситним словима. У њој се каже да се роба не може заменити ако је отпакована. Ово је пример непоштењег уговора, јер ви нисте могли знати да је фотоапарат оштећен пре него што сте отворили кутију.

Право на информацију

Продавац је дужан да вас пре продаје на јасан и разумљив начин обавести о:

- основним својствима робе или услуге;
- адреси и подацима о продавцу (продавници, агенцији, компанији...);
- цени и свим додатним трошковима - поштанским, транспорта и испоруке;
- начину плаћања, начину и року испоруке, поступку у случају рекламације;
- постојању права да сами, једнострано, раскинете уговор и тражите новац назад у одређеним случајевима;
- подршци трговца, на коју имате право после продаје, о гаранцијама и условима под којима на њих имате право;
- обавези потрошача да пружи било какав облик обезбеђења на захтев продавца и о условима под којима та обавеза постоји.

Продаја на даљину обухвата сваку куповину без претходног физичког прегледа производа (каталожка куповина, куповина преко интернета, итд). Чак и у овим случајевима имате право на заштиту - потрошач има право на рекламацију у складу са законом.

Куповина од физичког лица

Пре него што купите нешто од физичког лица - можда од неког из ваше школе - знајте да ваша права нису иста као кад купујете потпуно нов производ из продавнице. Мада роба која се продаје мора одговарати опису, то не значи да мора бити у савршеном стању. Ако мислите да сте преварени, можете се обратити адвокату.

Да сазнате више:

Више информација:

www.mtt.gov.rs

www.apos.org.rs

www.potrosac.info

www.beuc.org

www.consumersinternational.org

Устани ... Бори се за своја права

Да ли знате која су ваша права? Постоји десет принципа европског права која вас штите као потрошача ма где се налазили у ЕУ.

Купи шта желиш, где год желиш

Желите „шопинг туру“ у некој европској земљи? Закони ЕУ дају вам право да „купујете до изнемоглости“, а да не бринете о плаћању царине и додатних такси када се вратите кући. Ово се примењује уколико купујете у другој земљи или наручите робу преко интернета, поштом или телефоном.

Ако не ради, врати га

Шта се дешава ако купите нов телевизор, а он се поквари? Према законима ЕУ, можете га вратити на поправку или замену. Такође, можете тражити попуст или повраћај целе суме. Ово је примењиво и до две године након куповине производа.

Стандарди заштите хране и потрошачких производа

ЕУ има законе који обезбеђују безбедност производа које купујете. Земље ЕУ имају стандарде заштите које су међу највишима у свету.

Шта је у вашој храни?

Закони ЕУ о обележавању хране омогућавају вам да тачно знате шта једете. Сви детаљи састојака који се налазе у прехранбеном производу, морају бити изложени на етикети, осим детаља о евентуалном бојењу производа, заслађивачима и осталим хемијским адитивима.

Праведни уговори за потрошаче

Неправедни услови уговора, као што су специјалне одредбе написане ситним словима, које кажу да не можете раскинути уговор уколико не платите надокнаду, забрањени су законима ЕУ.

Потрошачи могу променити своје мишљење

Шта ако се продавац појави неочекивано на вашим вратима и врши притисак да потпишете уговор за нешто што у ствари не желите? Према општем правилу, такав уговор можете поништити у року од седам дана.

Лакше упоређивање цена

Како упоредити цене две различите марке кукурузних пахуљица када су им паковања различитих величина? Супермаркет вам мора дати цену по „јединици производа“ – колико коштају по килограму или по литру – да би вам помогли да одлучите шта вам се највише исплати.

Потрошачи не смеју бити заведени

Када радите са телевизијским, каталожним или интернет продавницама, продавци морају бити отворени и искрени. Закон ЕУ захтева од њих да вам дају све детаље о себи – шта продају, колико то кошта (укључујући порезе и наплату доставе) и колико им времена треба за доставу.

Заштита туриста

Шта ако одете на одмор у оквиру пакет аранжмана, а ваша туристичка агенција банкротира? Право ЕУ нуди вам заштиту. Организатори пакет аранжмана морају имати алтернативу како би вас испратили кући уколико они у међувремену пропадну.

Прекогранични спорови

Потрошачи из ЕУ могу са пуним поверењем тражити најбоље понуде било где у Европи. Европска мрежа потрошачких центара (The European Consumer Centres Network, ECC-Net) делује широм ЕУ тако што саветује грађане о њиховим правима и помаже им да реше прекограничне спорове.

Да сазнате више:

Више информација:

www.mtt.gov.rs
www.potrosac.info
www.ec.europa.eu/consumers

Без обавезе

Да ли вам је икада нешто било понуђено „без обавезе плаћања“, а да су се касније појавили скривени трошкови и сервисне надокнаде?

Све већи број потрошача постаје жртва оваквих трикова и превара. У покушају да се ухвати у коштац са овим проблемом, ЕУ је забранила обмањивачку и агресивну пословну праксу. Будите опрезни са:

1. рекламним мамцима – понуда једног производа, а затим замена за други;
2. лажним „бесплатним“ понудама, као што су мелодије за мобилне телефоне;
3. нетачним тврдњама о лековима против болести, тегоба и повреда;
4. рекламама које су маскиране као обични новински чланци;
5. лажним „ограниченим понудама“ – лажним тврдњама да је производ доступан само у ограниченом временском периоду;
6. продајом по инерцији – снабдевање некога производима које није поручио, уз захтев да се они плате;
7. лажним тврдњама да су постпродајне услуге доступне и у другим земљама ЕУ;
8. лажним тврдњама о наградним такмичењима;
9. обмањујућим наруџбеницама;
10. емотивним притиском да нешто купите.

Влада Србије формирала је 18. октобра 2012. Национални савет за заштиту потрошача на челу са министром за трговину и телекомуникације, чији су чланови и представници пет организација за заштиту потрошача у Србији.

Да сазнате више:

Више информација:

www.ec.europa.eu/consumers/archive/rights
www.zastitapotrosaca.gov.rs
www.apos.org.rs
www.ceps.rs

Дигитална дилема

У школи се преписивање сматра варањем. Ипак, многи код куће неће оклевати да скину музику или филмове са бројних интернет сајтова – иако на тај начин, у ствари, нелегално копирају рад неког уметника.

Л ако је јефтино или потпуно бесплатно направити савршене копије дигиталних медија, а приступ брзом интернету омогућава инстант размену података преко мреже. Али скидање без плаћања је кршење ауторских права, што је кажњиво законом.

Закон о ауторским правима предвиђа фер компензацију уметницима за њихов рад. Иако неки бендови постављају бесплатно музику на своје званичне сајтове, то не значи да корисници интернета могу то слободно да раде са било ког извора.

Кога интернет пиратерија угрожава?

Осим познатих музичара и глумаца, постоје многи људи који су укључени у производњу и дистрибуцију, а који такође морају зарадити за живот. То је нешто о чему треба размислити када следећи пут будете у искушењу да пиратизујете садржај са интернета.

Који су ризици међусобне размене?

Осим тога што се излажете ризику тужбе и судског процеса, размена фајлова са клубовима и пријатељима може угрозити и вашу безбедност на интернету због инфицирања компјутера вирусима и другим проблематичним програмима.

Да сазнате више:

Више информација:
www.pro-music.org
www.ec.europa.eu/consumers/archive/pro

Будите сајбер паметни

Мејлови, инстант поруке и друштвене мреже - **непрестано комуницирање путем интернета - данас представља наше друго „ја“**. Али све ове технологије донеле су и нове опасности ...

Лако је комуницирати безбедно уколико запамтите следеће:

- ▶ Пријатељи које упознајете на интернету могу у стварности бити другачији него што се представљају.
- ▶ Никада не дајте своје личне информације, као што су мејл адреса, кућна адреса или број телефона.
- ▶ Имате моћ да прекинете комуникацију уколико вам је непријатна, плаши вас или, једноставно, не желите више да четујете са неким. Блокирајте корисника или не одговарајте. Уколико наиђете на нешто узнемирујуће, пријавите то одраслој особи или сајту.
- ▶ Никада не дајте информације о својој породици, пријатељима или другим људима које знате.
- ▶ Никада не уговарајте састанке са особама које познајете једино преко интернета. Ако ипак желите да се упознате, увек уговарајте састанке на јавним местима и увек идите са одраслом особом којој верујете.

Твоја онлајн права:

Није увек лако знати која права и одговорности имате на мрежи. Помаже једноставно правило - размислите шта бисте урадили у сличној ситуацији у свакодневном животу ван мреже.

Правила су у принципу иста на мрежи и изван ње, али понекад можете да се нађете у ситуацији која не може јасно да се упореди са „стварним животом“, па је стога једнако важно да знате која су ваша права док сте на мрежи.

Нежељена пошта

„Спам“ није само непријатан, него уме да буде и опасан за вас и ваш компјутер. Будите опрезни при отварању електронске поште од непознатог пошиљаоца. Уколико нисте сигурни, не отварајте - према законима ЕУ имате право да се без потешкоћа одјавите са сваке аутоматске листе прималаца електронске поште.

Приватност - размислите пре него што нешто објавите!

Многи међу нама користе друштвене мреже како би комуницирали са другима, размењивали фотографије, податке о тренутној локацији и друге информације. Два пута размислите пре него што на интернету објавите неке личне податке: они ће вероватно остати тамо веома дуго и никада не знате ко може да их види у будућности.

Преузимање и дељење фајлова - у чему је ствар?

Понекад је тешко сазнати шта сме да се копира и дели, а шта је незаконито. Пре него што посегнете за преузимањем ауторских садржаја са интернета, размислите о аутору који је тај садржај направио. Уколико је у питању уметник кога веома цените, вероватно бисте желели да он или она настави да се бави својим послом још дуго.

Уметници живе од свог рада и за њега треба да добију адекватну надокнаду, а то није могуће ако се њихова дела пиратизују и нелегално деле на интернету.

Када трагате за различитим садржајима, тражите их у легалним мрежним продавницама и сервисима. Често ћете то морати да платите, али понекад људи и бесплатно деле свој рад под *Creative Commons* лиценцом, *copyrights* лиценцом која омогућава власнику ауторског дела да заштити свој рад, али уједно и омогући коришћење свог дела уз услове које је сам одабрао. Увек прочитајте Условне коришћења, пошто за неке фајлове могу да постоје ограничења у погледу тога како и где смеју да се користе.

Уколико на вашем блогу желите да користите фотографије, текстове или видео радове чији је аутор неко други, побрините се да пре тога добијете његову/њену дозволу.

Да сазнате више:

Више информација:

www.ec.europa.eu/digital-single-market

www.creativecommons.org

Болест зависности од интернета

Има људи који проводе толико времена на интернету да губе везу са реалношћу. „Болест зависности од интернета“ су психолози окарактерисали као опсесивно понашање које се доводи у везу са нараслом популарношћу причаоница, али и са другим врстама сајтова: порнографским сајтовима, онлајн коцкањем, сајтовима за аукције и онлајн игрицама.

Четири знака интернет зависности

1. Претерано коришћење рачунара, односно интернета, које је често повезано са губљењем осећаја за време и запостављањем основних потреба (спавање, храна, хигијена).
2. Осећање нелагодности, напетости и/или депресије у недостатку рачунара.
3. Стална потреба за савршенијим моделом рачунара или софтвера, као и потреба да се све више времена проводи уз рачунар.
4. Пратеће појаве: нерасположење, свадљивост, лагање, лоши резултати у школи или на послу, недруштвеност, неиспаваност.

Да сазнате више:

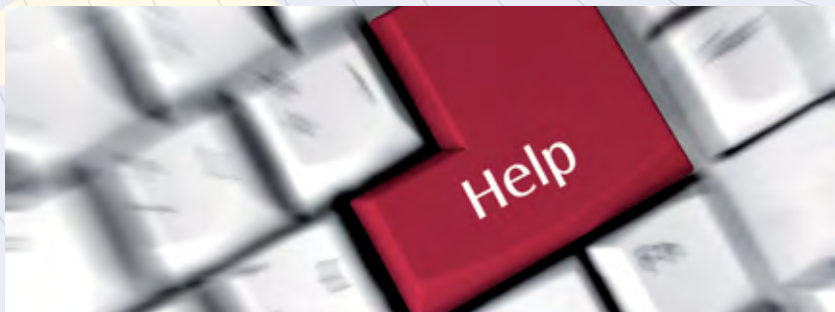
Више информација:

www.kliknibezbedno.rs
www.rnids.rs/lat/o-nama/sajber-bezbednost

Потребан вам је савет?

Контактирајте INSAFE, европску мрежу националних центара која координира кампање о безбедности на интернету и сарађује са националним линијама за помоћ. Листа националних центара може се наћи на сајту:

www.saferinternet.org

Ко вуче конце?

ТВ гледаш још од пелена, професионалац си у слању СМС порука, а Фејсбук си практично дипломирао/ла - дакле, цела ова прича о медијској писмености је губљење времена, је л' да?

Па, у ствари ...

Медијска писменост је много више од тога да знаш како да укључиш компјутер. Ради се о способности приступања порукама у разноврсним медијима и форматима, њиховом вредновању и креирању - што је у данашњем информационом добу важније него икада пре. Осим тога што је свакако важно знати како да преузмете своју омиљену музику, такође је изузетно битно да будете свесни тога да медији могу да се користе за манипулисање људима помоћу пристрасности, прекрајања информација или чисте пропаганде.

Коме да верујете?

Чини се да данашњи интернет претраживачи имају одговор на свако могуће питање. Ствари на које смо некада трошили недеље истраживања сада се налазе на свега два-три клика од нас. Мада нам ово чини живот лакшим, то са собом носи и нове опасности.

Све је теже разликовати непристрасне и поуздане информације од лажних или пристрасних. Чак су и професионалне новинске агенције биле жртве дезинформација на интернету. Проблем је то што буквално свако може да постави допадљив сајт и нема начина да се утврди какве уске интересе можда представља, односно, да ли представља чисте лажи као чињенице или можда уопште није проверио веродостојност сопствених информација пре објављивања.

ЛАЖНЕ ВЕСТИ (FAKE NEWS)

Онлајн платформе и други интернет сервиси нам омогућавају да се повежемо, дебатujemo и прикупљамо различите информације. Међутим, ширење вести са јасном намером пласирања нетачних информација - такозване лажне вести постале су растући проблем за функционисање демократија јер значајно утичу на перцепцију грађана. Јавна расправа на тему лажних вести у ЕУ је отворена 13. новембра 2017. године и сви заинтересовани грађани могу да доставе своја мишљења до 23. фебруара 2018. године.

ЕУ и медијска писменост

Имајући у виду све већи значај дигиталне технологије и њену употребу у бизнису, технологији и образовању веома је важно обезбедити да свако разуме и на прави начин користи дигиталне медије. Медијска писменост је кључна за економски развој и стварање нових радних места. ЕУ препознаје важност ове теме и посредством програма Креативна Европа биће издвојена значајна средства за медијску писменост.

Ваше место у друштву

Да бисте били у могућности да учествујете у друштвеном животу и учините да се ваш глас чује, све је значајније да будете „медијски писмени“. Сви користимо савремену технологију да бисмо комуницирали са пријатељима, информисали се о текућим догађајима и изразили своје мишљење о разним темама.

Међутим, многи од вас сигурно имају родитеље или бабу и деду који се не разумеју у технику и не умеју да пошаљу мејл - замислите само шта све они пропуштају! Лако је рећи да је ово проблем који погађа старије генерације, али је чињеница да технологија напредује брже него икада пре и, ако се опустимо, ризикујемо да заостанемо и постанемо искључени из друштва. Медијска писменост је стога важан чинилац како професионалног, тако и друштвеног успеха.

Да ли сте жртва манипулације?

Део медијске писмености је способност да препознамо уколико се нека информација представља на неправичан или пристрасан начин, односно када се лажи маскирају у чињенице. То значи да се претворите у детектива и размишљате критички. Не узимајте здраво за готово све што видите или прочитате и информације проверавајте из поузданих извора.

Да сазнате више:

Више информација:

www.euromedia literacy.eu
[www.ec.europa.eu/programmes/
creative-europe/media_en](http://www.ec.europa.eu/programmes/creative-europe/media_en)
www.medijskapismenost.net

Храна за ум

Огроман број организација активно покушава да промовише бољи свет, а многе од њих су организације цивилног друштва. Какве су то организације, чиме се оне баве и како се финансирају?

Организације цивилног друштва (ОЦД) су још познате и као невладине организације (НВО). Светска банка дефинише ОЦД као „организације које обављају активности у циљу умањења патњи, заступања интереса сиромашних, заштите животне средине, пружања основних социјалних услуга и развијања локалне заједнице“. Неке од најпознатијих ОЦД су: WWF (World Wide Fund for Nature – Светски фонд за природу), Црвени крст, Greenpeace, Amnesty International, MSF (Medecins Sans Frontieres – Лекари без граница) итд.

За обављање своје делатности, ОЦД имају стално запослено особље које је плаћено за креирање и управљање пројектима, али важан део тима јесу и волонтери за које је ово начин да помогну својој заједници, као и да стекну прво радно искуство.

Како се прикупљају средства за рад ОЦД?

Средства за свој рад, ОЦД прикупљају путем акција за прикупљање средстава односно конкурисањем код приватних фондова, Владе, Европске комисије и других националних и међународних организација и институција.

Новац прикупљен из јавних финансија, који је прикупљен од пореза, треба да буде реинвестиран у програме за добробит свих, а информације о програмима који су подржани средствима прикупљеним од пореза морају бити доступни јавности. Поред програма који су подржани од стране Владе, ОЦД добијају подршку и од стране фирми и великих предузећа. На овај начин, фирме послују одговорно и доприносе унапређењу заједнице у којој послују.

Министарство омладине и спорта од 2010. године подстиче активизам и волонтирање међу младима кроз национални програм волонтирања и локалне омладинске волонтерске пројекте. Уколико сте заинтересовани да се укључите у рад неке ОЦД или да се волонтерски ангажујете, информишите се о програму МЛАДИ СУ ЗАКОН и изаберите своју прилику!

ЕУ је подржала пројекте организација цивилног друштва у Србији са 48,5 милиона евра. У оквиру програма ЕУ подршке спроведени су пројекти посвећени темама корупције, дискриминације и сарадње Србије и Косова* кроз културне, медијске и иницијативе младих.

Да сазнате више:

Више информација о пројектима из фондова ЕУ:

www.europa.rs/category/projektne-aktivnosti

Више информација о програму МЛАДИ СУ ЗАКОН

www.mladisuzakon.rs

Како помоћи?

Шта се може предузети? Идеално би било зауставити увоз опасне робе на територију ЕУ и њених потрошача. Управо зато цариници на границама земаља чланица трагају за фалсификованом робом.

Због слободне трговине између земаља чланица ЕУ, производ који прође кроз инспекцију у европским лукама, аеродромима или поштама, може бити транспортован по целој ЕУ без проблема.

Цариници користе различите методе у контроли велике количине производа који се сваке године увозе у ЕУ. На пример, они користе софистицирану опрему за скенирање, која помоћу рендгена може скенирати камионе; псе који могу да нађуше новац, дрогу, чак и ДВД-ове и ЦД-ове; такође, они користе детаљне анализе ризика како би открили које испоруке могу садржати фалсификовану робу.

Прави дил

Лажне батерије за мобилне телефоне освануле су у насловима новина пре неколико година када је неколико људи било озбиљно повређено након што су батерије експлодирале током коришћења. Фалсификована роба није само незаконита, већ може бити штетна за вас и вашу породицу.

Ниске цене робе могу привући вашу пажњу, али морате бити опрезни. Фалсификовани производи – не само лажне батерије за мобилне телефоне, него и лекови, бријачи, парфери, играчке и друге ствари – могу бити штетни за вас и вашу породицу. Фалсификована играчка, на пример, може бити офарбана отровном бојом или може да садржи ситне делове којима се мала деца у игри могу угушити.

Да ли сте знали?

- ▶ Многи „лажњаци“ које цариници проналазе су уобичајени кућни апарати.
- ▶ Већина фалсификоване робе је пореклом из Кине.

Бацање на посао

Фалсификовање је велики посао и на годишњем нивоу поприма све веће размере. Криминалци могу данас производити робу у великим количинама и могу зарађивати много више. Многе међународне криминалне организације и терористичке групе служе се фалсификовањем како би финансирале своје активности. Када купујете фалсификат, новац директно одлази криминалцима. Фалсификовање штети законском пословању, што значи да мање новца иде у буџет једне земље. Због тога се отпушта све више радника и све слабије се финансирају програми у здравству и школству.

Како бити сигуран да ли је производ прави или је фалсификат?

Увек треба да купујете у провереној продавници, било кад купујете онлајн или у стандардној радњи. Али, уколико нисте сигурни да ли је нешто оригинал или фалсификат, ево пар савета:

- ▶ Уколико је цена производа толико ниска да вам је тешко да поверујете да је таква, то нешто значи. Многи фалсификати се продају по цени која је много нижа од цене оригиналног производа.
- ▶ Проверите да ли је име производа написано исправно и да ли марка делује исправно.
- ▶ Потражите холограм или други контролни број на амбалажи. Име произвођача или увозника такође мора бити истакнуто на спољњој амбалажи.

Добро је знати:

- ▶ Сваки састојак, укључујући и адитиве и воду (изнад одговарајуће количине), мора бити приказан по свом уделу у укупној тежини.
- ▶ Уколико јестиви производи садрже састојке који могу изазвати алергијску реакцију, то мора бити јасно назначено на етикету.
- ▶ Етикете указују на количину енергије, беланчевина, угљених хидрата, протеина, масти, влакана и натријума у храни.
- ▶ И слике су важне. Јогурт који користи више вештачке ароме уместо правих малина, на пример, не може користити слику воћа на поклопцу.
- ▶ Етикета мора садржати јасне податке о произвођачу или контакт податке о продавцу.

Да сазнате више:

Више информација:

www.aim.be

www.upravacarina.rs

Етикетирање и алергије

Око 2% свих одраслих и 5% све деце пати од неког облика алергије на храну. Јаке алергије могу довести и до смрти. Следеће намирнице могу изазвати алергије и морају се навести ако су састојци хране:

- ▶ житарице са глутеном
- ▶ ракови и мекушци
- ▶ јаја
- ▶ риба
- ▶ кикирики, бадеми, ораси и сл.
- ▶ сусам
- ▶ соја
- ▶ млеко
- ▶ целер
- ▶ сенф итд.

Шта је на етикети?

Да ли икад погледате етикету када купујете неки производ? Ево неколико разлога зашто у земљама чланицама ЕУ постоје правила шта треба да буде етикетирано.

Етикете нам говоре који је рок употребе неког производа, како се чува или користи и – најважније – шта је у њему. Ово је посебно важно за особе које пате од алергија. Већина истих правила за етикетирање важе широм целе ЕУ.

Да сазнате више:

Више информација:
www.ec.europa.eu/food
www.kombeg.org.rs
www.efsa.europa.eu

Имамо само ЈЕДНУ планету!

Када би остатак света живео – и трошио – попут Европљана, били би нам потребни природни ресурси три овакве планете! Ви можете помоћи да се оствари промена – будите део те промене!

Путовања авионом, месо за ручак сваки дан, куповина новог мобилног телефона сваке године ... већина Европљана живи просперитетније него икада пре. Међутим, непрестано растућа потражња за новим производима који нам нису увек неопходни, негативно утиче на свет око нас.

Живети боље у складу с могућностима

Нећемо моћи да наставимо да живимо као данас. У развијеним земљама постоји проблем прекомерне потрошње; трошимо више него што нам заиста треба. У комбинацији са растућим бројем становника и све раширенијим утицајем потрошачке културе на глобалном нивоу – а оба ова феномена појачавају потражњу за добрима и услугама – дошли смо до тога да превазилазимо капацитете планете за задовољавање наших потрошачких навика.

Проста је чињеница да смо достигли еколошке границе. Природни ресурси понестају – на пример, очекује се да ће резерве нафте бити исцрпљене до краја века – а до њих се долази све теже и на све штетније начине. Али ово је мање „непријатна истина“ него што се чини – могуће је живети боље, унутар ограничених оквира, уколико одмах почнемо да прилагођавамо своје понашање и усвајамо одрживе навике!

Да ли сте знали?

Приближно 15.500 литара воде се потроши на производњу 1кг говедине. То је више од 100 туширања! А, једна особа дневно потроши од 300-500л воде.

Смањите свој утицај на животну средину

Уколико пређемо на здравији начин живота и на еколошке производе, моћи ћемо да заштитимо себе и своју животну средину. Хајде да почнемо да размишљамо о будућности и постанемо савесни грађани и потрошачи. Избор је наш!

По статистици, станови, кућни апарати, храна и путовања, односно саобраћај, заједно су одговорни за 70 до 80 одсто укупног утицаја на животну средину. Дакле, шта у пракси значи савесна и одржива потрошња?

Када нешто купујете, мислите о целом „животном циклусу“ производа:

- ▶ од употребљених сировина: Да ли су ретке? Да ли се до њих дошло на одржив начин?
- ▶ преко амбалаже: Да ли се користи превише непотребне пластике?
- ▶ преко транспорта: Одакле долази производ? Да ли је локалног порекла и сезонски?
- ▶ преко употребе: Да ли ми је заиста потребан? Да ли ћу га уопште искористити? Да ли ћу га често употребљавати?
- ▶ до разградње: Шта могу да учиним са њиме када ми више не буде потребан? Да ли могу да га рециклирам?

Ако овако размишљамо о ономе што трошимо, почећемо да боље схватамо какав утицај имамо на животну средину.

Каква штета!

Према неким проценама, бацамо готово четвртину хране коју купујемо! То није само лоше за наш џеп, него и за животну средину, због „непотребне“ производње, транспорта и одлагања све те неупотребљене хране.

Бацање хране умногоме може да се предупреди бољим планирањем:

- ▶ правите списак за куповину како бисте куповали само оно што вам треба
- ▶ правилно чувајте храну како би остала свежа и безбедна за употребу
- ▶ уз помоћ нових рецепата, покушајте да што више искористите остатке хране

Да сазнате више:

Више информација:
www.consumerclassroom.eu
www.ec.europa.eu/environment/eussd
www.eea.europa.eu/themes/households

Сви смо у овоме заједно

Колико природа вреди за тебе? Размисли колика је цена? Али пре тога помисли на тренутак на све ствари које ти природа обезбеђује, а да при том не тражи ништа за узврат. Из којег год угла да гледаш, човечанство не успева да испуни своје дужности према планети, а цену за такво понашање би евентуално могао да платиш управо ти.

Угроженост природних богатстава

Човечанство не живи у изолацији већ заједно са биљкама, животињама и осталим организмима гради један шири систем. Промена једног дела екосистема ствара последице по друге делове. Пошто човечанство наставља да спроводи радикалне промене света у коме живи, његова сопствена будућност постаје неизвесна.

Природа нам бесплатно обезбеђује средства од суштинске важности за наше животе. Ми смо навикли да чист ваздух, воду и храну посматрамо здраво за готово, не схватајући притом колико су заправо та средства вредна. Услед интензивне пољопривреде, загађења, уништавања шума, претеране експлоатације морских богатстава и не-одрживог коришћења необновљивих извора енергије попут нафте и угља, стварамо услове за нестанак средстава од којих наш живот зависи.

Још је више забрињавајуће то што када екосистем буде уништен, нема повратка на пређашње стање. Према томе, услед непоправљиве штете коју крупним корацима наносимо планети Земљи, ризикујемо не само да упропастимо планету за биљке и животиње него да подријемо и сопствене дугорочне интересе.

Напад на природу?

Живот на Земљи се суочава са бројним претњама од којих су многе узроковане од човека. Емисије угљен-диоксида као резултат спаљивања фосилних горива и уништавање шума, доводи до глобалног загревања са озбиљним дугорочним последицама. Срећом, природа може да помогне! Екосистеми попут океана, шума и мочвара су природна „складишта угљеника“ која могу да смање количину угљендиоксида у атмосфери. Заштитом и обновом екосистема можемо да смањимо глобално загревање.

Када једна жива врста изумре, не постоји начин да се врати натраг. Нажалост, хиљаде живих врста су у опасности да заврше као птица додо. Пример су туне чији опстанак је угрожен услед претераног ловљења.

Шта можеш да учиниш?

Буди пажљив према планети! На пример:

- ▶ Шта једеш? Покушај да више користиш локално, сезонско и органско воће и поврће.
- ▶ Колико трошиш? Размисли колико ти ствари заправо треба. Имај на уму да све на крају мора негде да заврши ...
- ▶ Колико ти значи природа? Понашај се према природи као према нечему вредном!
- ▶ Истражуј природу и уживај у њој, али не заборави да је поштујеш.

Натура 2000: заштита животних станишта

Широм ЕУ многи предели и њихов биљни и животињски свет су под заштитом мреже Натура 2000. То значи да многе мочваре, ливаде богате биљем и чак подземна пећинска подручја могу да се мењају само ако се поштује и животна средина.

Да сазнате више:

Више информација:
www.ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/index_en.htm

Већи учинак уз мање улагање

Како можемо да наставимо да задовољавамо своје енергетске потребе, а да, истовремено, смањимо утицај на околину?

Цена енергије расте, а наша зависност од увоза нафте и гаса из других земаља се повећава, као и наше емисије гасова који изазивају ефекат стаклене баште. Јасно је да је будућност у напуштању праксе коришћења фосилних горива и преласку на чисте и обновљиве изворе енергије као што су ветар и сунце.

Међутим, најјефтинији и најбржи начин борбе против климатских промена, али и за обезбеђење снабдевања енергијом и контролу рачуна за електричну енергију и грејање је, у ствари, „енергетска ефикасност“. Добра вест је да ефикаснија употреба енергије не значи да морамо да жртвујемо квалитет живота – напротив!

Јарко светло

Узмимо, на пример, сијалицу. Класичне електричне сијалице (жаруље) још су широко распрострањене, али оне су јако неефикасне: девет пута више енергије се изгуби на топлоту него што се емитује у виду светлости! Енергетски ефикаснији системи могу да донесу велику разлику у погледу утицаја на животну средину (тзв. угљенички отисак), коју ћемо, у виду уштеде, осетити и на сопственом џепу.

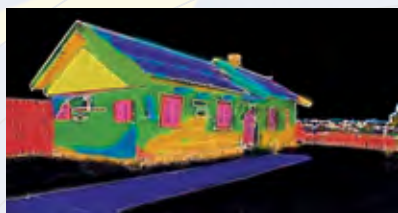
Компактне флуоресцентне сијалице штеде око 75% енергије у поређењу са класичним сијалицама. Нове, још ефикасније технологије, као што су ЛЕД диоде, такође улазе на тржиште, а ЕУ постепено укида класичне сијалице – оне би требало да буду потпуно повучене из продаје.

Градимо зелену будућност

Што се тиче уштеде енергије, треба да кренемо од сопствене куће и да пронађемо начине да трошимо мање енергије у нашим домовима и у другим зградама и просторијама у којима свакодневно боравимо.

На зграде отпада око 40% укупне потрошње енергије у ЕУ. На шта се све она троши? Углавном на контролу температуре – загревање или расхлађивање просторија. Али, ако променимо неке навике, моћи ћемо да уштедимо значајну количину енергије. На пример, промена унутрашње температуре за 10°C би довела до смањења потрошње енергије за 6%. Једноставна технолошка решења,

попут бољих прозора и грејне опреме, уз паметно поступање, такође могу да доведу до великих уштеда. У ствари, већ имамо технологију помоћу које можемо да изградимо кућу која производи више енергије него што је троши!

Све зграде у ЕУ морају да се граде по тачно прописаним стандардима енергетске ефикасности и да имају енергетски пасош.

Једноставне мере

Телевизори сами могу да представљају до 10% просечног рачуна једног домаћинства за електричну енергију, да не помињемо компјутере и друге електронске уређаје. Можда још увек не плаћате рачуне, али већ можете да помогнете. Најједноставнији начин је да гасите светло за собом када излазите из собе и да потпуно угасите електричне уређаје када их не користите – не остављајте ТВ или компјутер на стэнд-бају!

Да сазнате више:

Више информација:

www.ec.europa.eu/energy

www.learn-energy.net

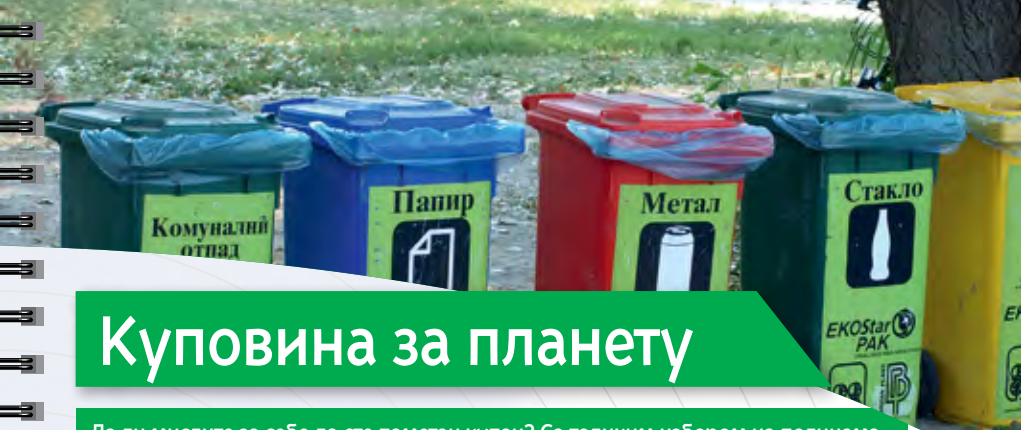
www.ec.europa.eu/easme/en/managenergy

Проверите шта пише на етикети

У настојању да помогне потрошачима да паметније одаберу, ЕУ је креирала енергетске етикете за аутомобилске гуме и већину електричних уређаја. Ови производи су означени и рангирани према енергетској ефикасности, чиме се помаже људима да уштеде енергију и новац.

Иако се енергетски ефикасни производи на први поглед можда чине скупљим, они се на дужи рок лако исплате кроз уштеду простеклу из смањене потрошње енергије.

Куповина за планету

Да ли мислите за себе да сте паметан купац? Са толиким избором на полицама радњи, да ли поредите цене и квалитет? Да ли размишљате о ефектима одређеног производа на животну средину?

Прелазак на одржив начин живота захтева од нас као потрошача не само да пазимо на то колико трошимо, него и шта купујемо: Да ли се књиге штампају на еколошки прихватљивом папиру? Шта може да се рециклира? Да ли детерџент који користимо садржи опасне хемикалије?

Да би помогла купцима да у радњама препознају еколошки одрживе артикле, ЕУ је увела пропис да сви овакви производи садрже посебну - ЕУ Ecolabel ознаку - лого у облику цвета. Производи и услуге које носе ову ознаку поштују строге еколошке стандарде, од производног процеса, преко амбалаже, до транспорта. То их чини бољим за планету и за ваше здравље!

Да ли сте знали?

Подаци говоре да рециклажом једне тоне канцеларијског папира спасавамо 17 стабала дрвета, штедимо 4.200 kW електричне енергије и 32.000 литара воде.

Где можете пронаћи Ecolabel ознаку?

Већина великих продавница у Европи има у понуди робу са ЕУ Ecolabel ознаком, укључујући школску опрему, одећу, козметичке производе и електричне уређаје. Ecolabel лого у облику цвета се може видети и током путовања - еколошки одговорни хотели такође могу да добију ову престижну ознаку.

„Зелени савети за куповину“

- ▶ Смањите количину амбалаже.
- ▶ Користите кесе за куповину више пута или понесите своју торбу.
- ▶ Рециклирајте.
- ▶ Купујте само оно што вам је потребно.

Истраживањем штитимо нашу планету

Сви смо одговорни за животну средину и треба да користимо науку како бисмо пронашли иновативна решења за одрживу будућност. Детаљније ћемо вам представити неколико истраживачких пројеката EV, чији је циљ да унапреде нашу будућност.

Арктичка опасност

Арктик је кључна компонента у глобалном климатском систему. Током последњих 100 година, његова атмосфера се загревала дупло брже од светског просека. Ледени покривач се нагло смањује и до краја овог века би могао у потпуности да нестане током летњих месеци.

Смањење леденог покривача ће имати озбиљне последице не само за живот аутохтоног становништва, него и за експлоатацију необновљивих извора енергије као што су нафта и гас, али и за риболов и бродски транспорт. Све ово отвара значајна еколошка, економска и геополитичка питања. Пошто нам још увек нису познате све могуће последице, неопходно је да боље упознамо Арктик.

Научници који раде на једном од досад највећих истраживачких пројеката финансираних средствима EV, проучавају климатске промене на Арктику и потенцијалне ефекте тих промена. Важан део овог пројекта била је експедиција „Тара“; ниједан брод до тада није отпловио толико далеко на север – на свега 160 километара од Северног пола! Високотехнолошка мерна опрема је тестирана у екстремно удаљеним и тешким условима. Данас ови мерни инструменти комуницирају са сателитима и шаљу податке у реалном времену научницима широм Европе, што им помаже да разумеју шта се догађа у том региону.

www.damocles-eu.org

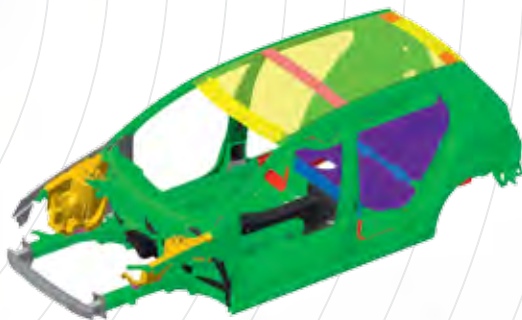

Аутомобили на дијети?

Повећањем комфора и безбедности савремених аутомобила, повећава се и њихова тежина. Клима уређаји, електрични подизачи стакла и ваздушни јастуци само повећавају укупну тежину возила. Све ово значи да потрошња горива остаје релативно висока, иако мотори аутомобила постају све ефикаснији.

Европски инжењери који раде на пројекту „суперлаког аутомобила“ пронашли су делотворну „дијету“ за савремене аутомобиле, тако што су заменили делове израђене од тешког челика лакшим материјалима као што су алуминијум и пластика ојачана угљеничним влакнима. Да би ово постигли, морали су, пре свега, да развију напредне начине спајања тих материјала, али и да обезбеде да аутомобили и даље задовољавају стандарде у погледу безбедности и перформанси.

Лакши аутомобили ће користити мање горива и, самим тим, емитовати мање угљен-диоксида. Каросерије аутомобила, развијене у склопу овог истраживачког пројекта, финансираног средствима ЕУ, биће 35 одсто лакше него код обичних возила. Прототип суперлаког аутомобила би могао да буде на тржишту за неколико година.

Лет на све већим висинама

Шта је следећа иновација у ваздухопловству? Од времена првих пробних летова с почетка прошлог века напредовали смо у великим скоковима. Данас комерцијални авио-превозници лете на висини од 10 километара и достижу максималне брзине од око 900 km/h – што је свакако брзо, али дугачки летови су и даље непријатни.

П одорбитални превоз обећава да ће још брже да нас превезе до наших дестинација. Ова возила би се кретала по рубу свемира – без уласка у орбиту – а затим би склизнула назад ка Земљи.

Први концепт који је развијен у склопу истраживачког пројекта EV је ALPHA, возило које се лансира са авиона-носача, а затим се, помоћу ракетног мотора, пење изнад атмосфере. Други концепт, *SpaceLiner*, је летелица на ракетни погон која би била у стању да превезе око 50 особа на велике даљине за изузетно кратко време.

Више о свемирском инжењерингу: www.esa.int

Еколошки домови доступни свима

На зграде отпада око 40 одсто укупне потрошње енергије у EV, тако да је природно да напори усмерени у правцу одрживости буду усредсређени баш на њих.

У оквиру пројекта SHE (Одрживо становање у Европи – *Sustainable Housing in Europe*), изграђено је осам насеља са социјалним становима у четири европске земље (Данској, Француској, Италији и Португалу). Укупно је изграђено око 650 нових стамбених зграда за породице са ниским и средњим примацима.

Резултати овог пројекта, који је кофинансирала EV, веома обећавају: остварена је уштеда од 30 одсто у потрошњи енергије и 40 одсто у потрошњи воде у односу на национални просек. Осим тога, овакав резултат се веома видео новим станарима, што потврђује да ће овај пројекат допринети остварењу боље будућности за све!

Више информација:
www.suden.org/en/european-projects/she-sustainable-housing-in-europe

Брига о пољопривреди

Одакле долази храна коју једемо? Од пољопривредника, наравно. Они не само што производе храну за нас, него се и старају о сеоским подручјима, производе сировине за израду одеће коју носимо и лекова које користимо када смо болесни. Осим тога, играју и веома важну улогу у борби против климатских промена.

ЕУ се суочава са новим изазовима и стога је неопходно да пољопривреду посматрамо у новом контексту. Морамо да обезбедимо довољну количину хране за све, али то морамо да учинимо у Европи у којој становништво постаје све старије - нарочито у пољопривредним подручјима - и у свету који се бори против надолazeћих климатских промена, са становништвом које ће до 2050. достићи бројку од девет милијарди, и са све већим притиском на природне ресурсе. Коначно, морамо да имамо у виду да живимо у свету у коме је глобализација променила начин функционисања тржишта.

Политике ЕУ се непрестано мењају и развијају како би испуниле потребе пољопривредника, који су задужени не само за то да произведу довољну количину здраве хране по приступачним ценама, него и за заштиту сеоских подручја. Да би адекватно одговорила на ове изазове, ЕУ је формирала Заједничку пољопривредну политику - ЗПП (Common Agricultural Policy- CAP).

Зашто нам је потребна заједничка пољопривредна политика?

Брига о земљи и прехранбеним ресурсима је кључна - једноставно речено, то је, у ствари, брига о нашој будућности. Осим тога, док је пољопривредницима ова политика потребна да им гарантује стабилност и предвидивост, европским потрошачима су неопходне гаранције за неометано снабдевање здравом храном. За остваривање ове политике се користе различити механизми: заштитне цене, ограничење увоза, субвенционисање произвођача из држава чланица и слично.

Да сазнате више:

Више информација:
www.ec.europa.eu/agriculture
www.ecpa.eu

Буди поштено плаћен за то што радиш

Од 9 до 5? Пет дана недељно? Дуг годишњи одмор? Већина пољопривредника нема ту срећу. Међутим, када потрошачи купују храну, не плаћају довољно да би пољопривредницима гарантовали заслужене приходе.

У пољопривреди све зависи од временских прилика. Јака киша у време жетве, јака суша за време раста усева, поплаве, све то може финансијски да уништи пољопривреднике. Постоји, наравно, још много фактора, као што је цена енергије и ниво производње у другим деловима света. Просечна зарада од пољопривреде у ЕУ је нижа од просечних зарада у другим секторима. Просечна зарада од пољопривредне производње је у 2000. години износила једва једну четвртину просечних зарада у целој економији ЕУ, док је до 2012. достигла преко 40% од просечне зараде у ЕУ.

ЗПП пружа пољопривредницима основну финансијску подршку како би могли да наставе да пристојно живе од производње хране за све нас и од бриге о природи.

ЕУ троши око 55 милијарди евра годишње на подршку пољопривредницима и руралним областима, што значи да сваки грађанин ЕУ даје око 30 евроценти дневно у ову врху. Да ли мислите да је тај новац добро утрошен?

Да ли сте знали?

Просечна величина пољопривредног газдинства у Србији износи око 3,8 хектара, док је у ЕУ то 12 хектара, или приближно 24 фудбалска терена. Поређења ради, просечно пољопривредно газдинство, тј. фарма, у Сједињеним Америчким Државама заузима 180 хектара или 360 фудбалских терена.

Иста величина не одговара свима

Шта, дакле, коме користи? Вид користи зависи од врсте пољопривредног газдинства. Планински фармери одржавају живост брдовитих предела, а органске фарме помажу очување наше животне средине. Велики број руралних области се ослања на мале фарме. Оне су део нашег друштвеног ткива. Према попису пољопривреде из 2012. године, у Србији има 631.552 пољопривредних газдинстава. Свратите до обилжне пијаци и изненадићете се шта све мали пољопривредници могу да понуде.

Велике фарме су такође важне. Оне често производе намирнице по конкурентним ценама, њихови производи су приступачнији, а истовремено доприносе расту запослености у руралним подручјима кроз ланац прераде сировина у млекарарама, млиновима и слично.

Истраживања показују да би се наше окружење знатно променило да није подршке јавног сектора. Мале фарме би имале проблем да опстану и били бисмо сведоци интензивног пољопривредног раста у одређеним регионима, док би у другим, земља била напуштена. Тиме би био угрожен чист ваздух, подземне воде, биолошка разноврсност и могућности рекреативног уживања у природи.

Не допустити да заостане ниједан регион

Циљ ЕУ је паметан и одржив раст у свим областима. Ниједан регион не треба притом да буде изостављен. У ту сврху, ЗПП активно подржава пројекте који унапређују квалитет живота на селу - кроз омогућавање широкопојасног приступа интернету, производњу енергије из обновљивих извора, заштиту птичјих врста и пружање помоћи људима да оснују нова и иновативна предузећа.

Мотор иновација

Можете ли да замислите живот без интернета? Без мејлова, чета, без блогова? Управо такво стање влада у неким руралним подручјима у Европи. У данашње време приступ интернету је нужан, не само да бисте се преко мреже дружили са пријатељима, него и да бисте могли да радите на даљину, као и ради економског развоја и размене информација. Управо зато ЕУ промовише рад јавних центара за бесплатан приступ интернету и широкопојасни приступ интернету у многим руралним регионима Европе. На пример, у забаченим деловима Бугарске можете наћи више од 100 центара са бесплатним јавним приступом интернету и мултимедијалним уређајима (који користе технологију сателитског интернета). У Литванији је инсталирана Рурална интернет мрежа која повезује села, школе, библиотеке и јавне приступне тачке. У Камбрији (Енглеска) је јавна институционална подршка омогућавању широкопојасног приступа интернету приоритет већ неколико година и сада га користи више од 99% становништва и фирми.

Глобални изазов

Погледајте етикете на одећи коју носите, производима које користите и храни коју једете. Видећете да они долазе из целог света. Ово је резултат процеса који зовемо глобализација. Најчешће сматрамо да је брза размена информација и добара корисна. Међутим, запитајте се: како то утиче на наше пољопривреднике?

Они се сада такмиче са пољопривредницима из целог света. ЗПП помаже пољопривредницима да постану конкурентнији и да унапреде вредност производње без обзира на то да ли је она намењена локалном, регионалном или глобалном тржишту. Зашто је за Европу од виталног значаја да сачува снажан пољопривредни сектор?

Хранимо свет

Уједињене нације предвиђају да ће број становника у свету, који је 2009. године износио 6,7 милијарди, до 2050. године порасти на девет милијарди. Истовремено, у земљама као што су Индија и Кина, више се једе месо, што повећава притисак на производњу житарица. Чињеница је да ће у следећих неколико деценија морати да се произведе више хране него што је произведено у претходних 10.000 година. Ово је само по себи изазов.

Додатни изазов је да се то оствари на одржив начин и уз минималан утицај на животну средину. Не само пољопривредници, него и истраживачи и стручњаци играју важну улогу у проналажењу нових начина за заштиту обрадиве земље и боље искошћавање природних ресурса којима располажемо.

Климатске промене

Климатски изазов има две стране. У пољопривреди се производе два главна гаса са ефектом стаклене баште: азотни оксид који настаје употребом ђубрива и метан који производи стока испуштањем гасова и путем измета. Тренутно се око девет одсто емисије гасова са ефектом стаклене баште у ЕУ приписује пољопривреди, иако су од 1990. године до данас пољопривредници успели да смање емисију за више од 20 одсто.

Неки пољопривредни производи, напротив, могу да се искористе у борби против климатских промена - на пример, биомаса (органска материја биљног порекла) користи се за производњу чисте и обновљиве енергије. Зато је део буџета ЗПП намењен за пружање помоћи пољопривредницима не само да се прилагоде климатским променама, него и да развију методе борбе са климатским променама на добробит свих нас.

Има ли у Европској унији ГМО (генетички модификованих организама)?

Производња и продаја ГМО производа у ЕУ нису апсолутно забрањене, али су изузетно ограничене. ЕУ има један од најстрожих режима када су у питању ГМО који се користе за људску потрошњу. Према прописима ЕУ, обавезно је јасно обележавање хране која у себи садржи претходно одобрени ГМО, те ова храна, због углавном негативног става потрошача према ГМО, веома тешко проналази пут до купца.

Велики број држава чланица ЕУ користи и додатну заштитну меру на коју имају право према прописима ЕУ и којом заправо забрањују комерцијално гајење ГМО култура на својим територијама.

Здрав живот

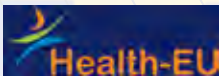
Добро здравље је један од најдрагоценијих поклона у животу, али многи од нас га несмотрено угрожавају својим понашањем.

Здрав живот подразумева правилан начин исхране, физичку активност и регулацију нивоа стреса, али је данас за многе тешко достижан из више разлога, било да су они оправдани или неоправдани. Живимо у златном добу медицине, када су многе болести практично искорењене. Али ово је само једна страна медаље. Савремени стил живота доприноси читавом низу нових обољења, док су многи традиционални здравствени проблеми опстали.

На пример, Европа се тренутно суочава са експлозијом гојазности која достиже разmere епидемије. Проблеми са менталним здрављем такође су распрострањени, а много је младих људи који постају жртве злоупотребе алкохола и дроге, пушења и сексуално преносивих болести.

Будите паметни кад је здравље у питању

Постоји огромна количина информација о здравственим проблемима које је могуће пронаћи на интернету, али многе од тих информација нису тачне или су непоуздане. Портал о здрављу EV (*Health-EU*) бори се са овим проблемом тако што обезбеђује поуздане информације о широком спектру тема које су посвећене здравству (као што је „Мој животни стил“), као и линкове ка специјализованим веб сајтовима.

Ако желите да научите више о томе шта EV заправо ради на пољу здравља – од спровођења истраживања до праћења ризика и промовисања добрих навика – улогујте се већ данас.

Да сазнате више:

Више информација:
www.ec.europa.eu/health
www.zdravlje.gov.rs
www.batut.org.rs
www.sld.org.rs

Спорт – позитивна идентификација са идолима

Људи у Србији верују да је спорт ствар која их најбоље представља у свету. Свака нова победа дочекује се са огромним узбуђењем, а сваки пораз проживљава се болно. Спорт је у Србији увек био и остао стална тема на послу, у кућама и школама, тзв. „најважнија споредна ствар у животу“.

Да ли се довољно бавимо спортом или смо само навијачи које за спорт везују успеси локалног клуба или наших спортиста у свету? У периоду изолације и друштвене кризе која је у Србији владала током деведесетих година прошлог века, врхунски спортисти су представљали наш једини прави „прозор у свет“. Управо због тога они се сматрају најбољим амбасадорима Србије у свету. Колико нас они мотивишу да се бавимо спортом?

Аматерски спорт у Србији

Успеси врхунских спортиста Србије и њихов хуманитарни рад значајно доприносе развоју аматерског спорта, јер млади који се баве спортом не могу или не желе сви да то раде професионално. Аматерски спорт истиче значај дружења, правилног психичког и физичког развоја и здравог живота, наспрам коришћења дроге и алкохола и свих облика насиља и нетолеранције.

Савез за школски спорт и олимпијско васпитање Србије основан је 1969. године, са циљем да се бави организацијом спортских такмичења основних и средњих школа Републике Србије у атлетици, гимнастици, пливању, стоном тенису, стрељаштву, рукомету, кошарци, одбојци и малом фудбалу. Током једне школске године, у наведеним спортовима, кроз свих пет нивоа такмичења прође око 500.000 ученика. Савез је од 2005. године члан Међународне федерације школског спорта (ISF).

Савез за школски спорт Србије организује Олимпијске игре ученика Републике Србије. У Врању су 2016. године одржане X Олимпијске игре ученика. Око 7000 ученика основних и средњих школа такмичило се у 13 спортских дисциплина и 2 промотивне (мини атлетика и бициклизам). Наредне, XI Олимпијске игре ученика одржаће се 2020. године у Пироту.

www.skolskisportsrbije.weebly.com

Да ли сте знали?

Да је 2017. обележено 160 година телесног вежбања и спорта и 135 година соколства у Србији?

Спортски подмладак - ризница без новца

Добри резултати спортиста у млађим категоријама (у кошарци, ватерполу, фудбалу, атлетици, пливању, итд.) сведоче о популарности и утицају спорта на младе у Србији. Многобројне медаље освојене у млађим категоријама не понављају се увек у сениорској конкуренцији, јер друштво у Србији улаже у спорт пет пута мање него у Аустрији. Зато БРАВО за пожртвоване родитеље и заинтересоване спонзоре.

Спортисти Србије и хуманост

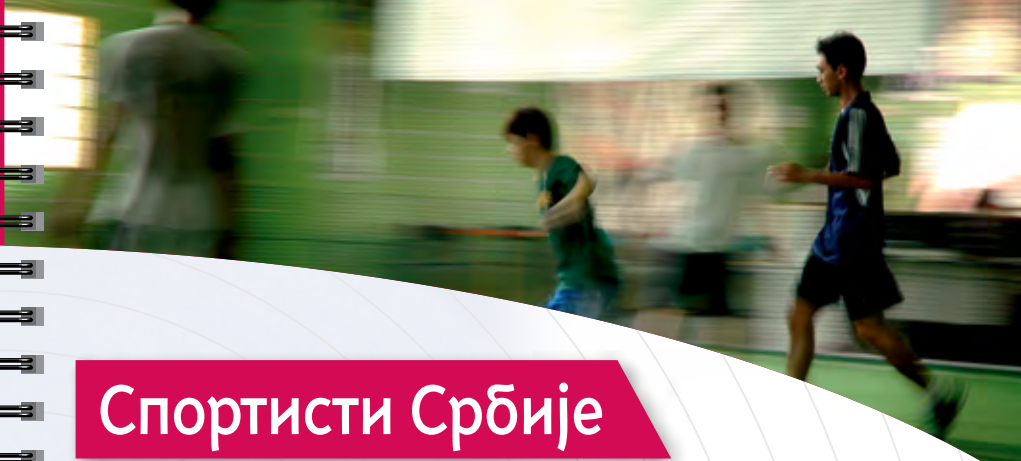
Нису само спортски резултати разлог што спортисти у Србији постају узор младима. Други важан разлог је њихово друштвено ангажовање и помоћ угроженима. **Александар Ђорђевић, Ана Ивановић, Новак Ђоковић и Јелена Јанковић** добили су титуле амбасадора добре воље које додељује УНИЦЕФ (www.unicef.rs/unicef-ambasadori.html). Сви они су део велике хуманитарне акције, чији се приход користи као помоћ програму УНИЦЕФ-а „Школа без насиља“.

На свој опроштај од професионалног бављења кошарком, **Владе Дивац** је у Србију довео многобројне кошаркаше: **Криса Вебера, Сашу Вујачића, Скота Поларда, Предрага Стојаковића, Бобија Џексона, Тонија Кукоча, Панајотиса Фасуласа** и многе друге. Слично је учинио и **Саша Ђорђевић**.

Да сазнате више:

Амбасадори УНИЦЕФ-а:
www.unicef.rs/partnerstva/ambasadori-unicef-a

Спортисти Србије

Пратите ли наступе спортиста Србије? Јесте ли некад присуствовали дочецима врхунских спортиста у Београду или вашем месту?

Многи српски спортисти играју у светски познатим клубовима, а светски познати спортисти наступају за Србију. Примера заиста има много, тешко је набројати све, чак и најскорије успехе. Ево само неколико примера:

- ▶ **Мушка кошаркашка репрезентација** освојила је сребрну медаљу 2017. године на Европском првенству у Турској.
- ▶ **Женска одбојкашка репрезентација** освојила је златну медаљу 2017. године на Европском првенству у Азербејџану.
- ▶ **Мушка водерполо репрезентација** освојила је бронзану медаљу на Европском првенству у Мађарској 2017. године.
- ▶ **Мушка фудбалска репрезентација** ће се такмичити на Светском првенству у Русији 2018 године.
- ▶ Рвач **Давор Штефанек** је освојио златну медаљу у категорији до 66 килограма на Светском првенству у Ташкенту, победивши у финалу олимпијског шампиона из Лондона, Иранца Омида Норозија резултатом 7:3.
- ▶ Репрезентативац Србије у кајаку, **Марко Драгосављевић** је на Европском првенству у Бранденбургу освојио златну медаљу у дисциплини к1 200m. Сестре **Николина и Оливера Молдован** су на истом првенству освојиле бронзано одлике у олимпијској дисциплини к2 500m.
- ▶ **Велимир Стјепановић** је постао двоструки шампион Европе у пливању на Европском првенству у Берлину, и то у дисциплинама 200 и 400 метара слободним стилем.

- ▶ **Немања Мајдов** је српски ђудиста, освајач златне медаље на Светском првенству у ђудоу 2017. године у Будимпешти у категорији од 90 килограма.
- ▶ **Виктор Немеш** освојио је златну медаљу на Светском првенству у рвању у Паризу 2017. године.
- ▶ **Сташа Гајо** је на Европском сениорском првенству у спортском пењању у Немачкој постала нова европска шампионка у дисциплини болдер. Поред златне медаље у дисциплини болдер Сташа је освојила и бронзу у укупном резултату за 2017. годину, у све три пењачке дисциплине.
- ▶ Српски двосед **Марко Томићевић и Миленко Зорић** освојили су прво место и златну медаљу у А финалу K2 на 1000 метара на Светском првенству у Рачицама.
- ▶ **Милица Старовић** освојила је бронзану медаљу на Светском првенству у Рачицама у дисциплини K-1 на 200 метара.
- ▶ Српски двојац у дисциплини K2 на 200 метара **Небојша Грујић и Марко Новаковић** је заузео шесто место на Олимпијским играма у Рију 2016. године.
- ▶ Наша најбоља атлетичарка **Ивана Шпановић** већ дуги низ година ниже успехе и осваја медаље, а једна од њих је и бронзана медаља са Олимпијских игара одржаних у Рију 2016. године.
- ▶ **Новак Ђоковић** већ дуги низ година заузима водећу позицију на светској тениској ранг листи, а на првом месту АТП листе је био укупно 227 недеља.

Угаси цигарету

Дуван је смртоносан! Одговоран је за 650.000 умрлих сваке године у ЕУ. Млади људи су посебно изложени опасностима које доноси пушење.

Ако покушавате да престанете да пушите, не желите да почнете или вам се једноставно смучило да удишете дим туђих цигарета, решење постоји. Кампања ЕУ „Help“ ради са младим људима који су у првим редовима у бици против пушења. И ви се можете укључити.

У самом средишту кампање су ваши сопствени савети – озбиљни савети или апсурдни повезани са проблемима пушења – које можете пренети на „Help“ догађајима широм Европе и, такође, поделити са осталима на „Help“ веб сајту.

Пошаљите свој савет још данас на www.help-eu.com.

„Help“ и у сопственом џепу

„Help“ веб сајт сада има и нови мини-сајт, доступан преко вашег мобилног телефона, па, када се прикључите, можете добити помоћ у сваком тренутку и на сваком месту, ма где се налазили!

- ▶ Пушачки кашаљ је само почетак. Рак, болести срца и плућа ... Пушење је штетно за ваше здравље и може вам битно скратити живот.
- ▶ Не ради се само о вама! Пасивно пушење убије 19.000 непушача у Европи сваке године.
- ▶ Цигарете су скупе. Сигурно постоји бољи начин да потрошите свој новац.

Многе земље ЕУ забраиле су пушење на јавним местима као што су барови и ресторани, приморавајући пушаче да пуше напољу. Шта ти мислиш? Да ли је то прави приступ?

Да сазнате више:

Више информација:

www.help-eu.com

www.ec.europa.eu/health/tobacco/policy

www.drajerova.org.rs

www.stetoskop.info

Имамо само једну кожу

За савршен тен неопходно је успоставити савршену равнотежу: излагати равномерно све делове тела сунцу, како бисмо добили једнаку боју, остајати на сунцу довољно да добијемо лепу, препланулу боју, али без претеривања.

Опекотине од сунца могу бити болне неколико дана, а претерано излагање сунцу може, такође, проузроковати дугорочне последице. Боре и слаб вид звуче као проблеми који су далеко у будућности, али, као што Европски кодекс против рака опсије, одлуке које сада донесете утицаће на ваше здравље у будућности. Сваке године у ЕУ се региструје око 61.000 нових случајева меланома – рака коже.

Ограничите своју изложеност сунцу

Ниједан производ не може вас у потпуности заштитити од сунчевог зрачења, без обзира на тврдње произвођача. Ево неколико савета за негу коже:

- ▶ Увек користите крем за сунчање са заштитним фактором 15 или вишим, из боца које на себи имају UVA лого, што значи да штите од ултравиолетног зрачења. Користите крем обилато и наносите нове слојеве, нарочито после пливања.
- ▶ Ограничите време проведено под директним утицајем сунца, нарочито око поднева. Осим када сте у хладу, носите наочаре за сунце, широку лагану одећу и шешир.
- ▶ Запамтите да соларијуми нису безбедна алтернатива! Зраци које они емитују могу бити једнако штетни као и предуго излагање сунцу.

Да ли сте знали?

Препланула кожа није популарна широм света. Док Европљани теже уживању под зрацима сунца, многе азијске културе – нарочито Јапанци – сматрају да је светла кожа лепша.

Да сазнате више:

Више информација:

www.kvb.org.rs

www.udvs.org

www.ncrc.ac.rs

www.euromelanoma.org

Да ли је „трип“ прави пут?

У тренуцима несигурности, разочараности или туге није тешко посегнути за дрогом. Неко у њој види прилику да побегне од реалности, на брзину подигне расположење или самопоуздање или постане популаран у свом друштву. Сви знамо да коришћење дроге носи велике ризике. Информације су нам доступне, али неке од њих су контрадикторне ...

Будите информисани

Употреба дроге и алкохола може проузроковати озбиљне здравствене, као и друге проблеме, поготово ако се узимају заједно. Конзумирањем дроге, уз тренутне и дугорочне ефекте које ово собом носи, коцкате се сопственим здрављем.

ЕУ и борба против дроге

ЕУ користи цео спектар мера како би смањила снабдевање и потражњу за дрогама. ЕУ подржава државе чланице у превенцији, лечењу и смањењу ризика од обољења која се јављају као последица употребе дроге, као и у борби против криминала. Поводом Дана борбе против злоупотребе дрога, Европска комисија је предложила прописе којима се млади људи штите од штетних психоактивних супстанци.

Европска кампања против коришћења дроге

Можда сте ви одлучили да не пробате дрогу, али шта је са вашим пријатељима и другарима из одељења? Поделите ову поруку са њима. Прикључите се Европској кампањи против конзумирања дроге и утичите на подизање свести - разговарајте о дрогама, делите своје искуство, постаните активни у својој школи или заједници у којој живите. Само напред, дајте свој допринос у борби против коришћења дроге.

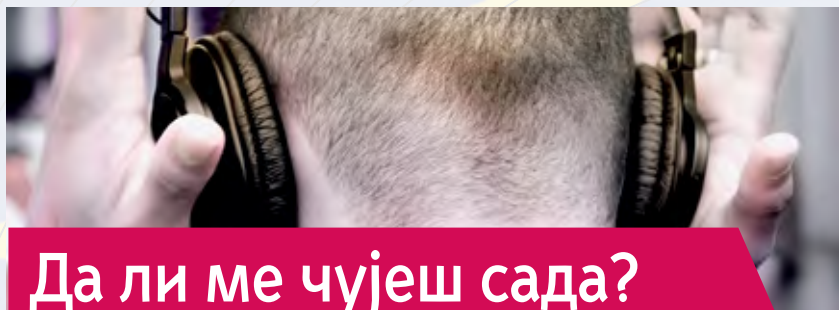
Да ли сте знали?

У ЕУ сваке године умре приближно 6.100 људи од прекомерне употребе дроге, 1.700 умре од ХИВ-а/АИДС који су добили делећи прибор за дрогирање са зараженим особама, а нових 1.800 особа се зарази ХИВ-ом захваљујући дрогама. Потрудите се да се то не догоди вама или некоме од ваших пријатеља. Ево неких сајтова које можете посетити и затражити помоћ или савет о дрогама и ризицима које оне носе.

Да сазнате више:

Више информација:
www.drajzerova.org.rs
www.talktofrank.com
www.urban75.com/Drugs
www.emcdda.europa.eu

Да ли ме чујеш сада?

Када гласно пустите музику на свом музичком плејеру, пригушите спољашњу буку и звуке, али која је цена по ваш слух?

Ако сте и ви један од милион Европљана који свакодневно слушају музику или радио на неком од преносних уређаја, битно је да себи поставите ово питање. Дуго излагање високој звучној фреквенцији може да проузрокује трајно оштећење слуха - на пример, на 89 децибела (dB) јачине, само један сат слушања музике дневно може бити опасан.

Послушајте мудар савет

Ризик од оштећења вашег слуха зависи од два фактора: јачине звука и дужине слушања. Приликом подешавања јачине звука, мења се и време у којем можете безбедно слушати музику. Једноставно, што гласније слушате музику, краћи је период у којем је слушање безбедно. Запамтите, ако вам зуји у ушима после скидања слушалица, то је озбиљно упозорење да је музика била довољно гласна да вам оштети слух.

Колико гласно је гласно?

Док слушате свој музички уређај, покушајте да не пригушите сасвим звукове из околине: ако носите слушалице док ходате, возите бицикл или аутомобил, то може бити опасно. Закон о безбедности саобраћаја са разлогом забрањује пешацима да приликом преласка коловоза имају слушалице на ушима и да користе мобилни телефон. Осим тога, не заборавите да се људима око вас можда не свиђа ваш музички укус.

20 dB(A) - тиха соба током ноћи

40 dB(A) - тиха дневна соба

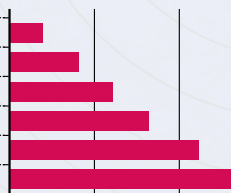
60 dB(A) - обичан разговор

80 dB(A) - вика

110 dB(A) - рад бушилице у близини

130 dB(A) - полетање авиона на удаљености 100м

* dB(A) је релативна гласноћа звука како га прима људско уво

Да сазнате више:

Више информација:
www.hear-it.org/youth
www.zdravlje.org.rs
www.dontlosethemusic.co.nz

Користите заштиту у сексу

КОНДОМ је тренутно једино ефикасно средство за заштиту од полно преносивих болести (ППБ), укључујући и ХИВ (СИДУ). У исто време, кондом је и ефикасно контрацептивно средство.

Кондом ће вас - уколико га користите правилно и сваки пут када имате секс - заштити од већине полно преносивих болести, чији је пораст констатован у Србији, као и широм Европе. Разлог ширењу ППБ јесте то што значајан проценат сексуално најактивнијих младих (од 16 до 24 године) не користи увек кондоме или их користи ретко. Бројна истраживања су показала да је кондом од латекса, ако се употребљава на правилан начин при СВАКОМ сексуалном односу, укључујући и орални секс, веома ефикасан у заштити од ППБ.

Приликом куповине кондома треба водити рачуна о следећем:

- ▶ Купите га у апотеци или на кондомитима.
- ▶ Проверите рок трајања.
- ▶ На добром кондому увек пише да је електронски тестиран, избегава се ризик од постојања рупа или других оштећења.
- ▶ Чувајте га даље од директних извора топлоте и светлости.
- ▶ Не носите га у џепу (новчанику) дуже од 24 сата, јер га топлота оштећује.

Да ли сте знали?

Постоји све више налаза о томе да трудноћа у адолесцентском периоду младим мајкама не дозвољава да стекну високо образовање, као и да може да доведе до проблема са физичким и менталним здрављем, да доведе до сиромаштва и проузрокује социјалну изолацију. Број тинејџерских трудноћа варира у различитим деловима Европе, при чему Велика Британија и земље источне Европе имају највише стопе тинејџерских трудноћа. Будите одговорни према свом здрављу и својој будућности.

Различити типови инфекција

Скоро 70% жена и око 50% мушкараца који имају полно преносиве болести немају видљиве сметње или упале, све док не дође до непоправљивих поремећаја. Зато је битно да сте упознати са типовима ППБ:

- ▶ **Хламидија** је једна од најчешћих ППБ и једна од оних које се најбрже преносе. Последица „тихе“ вишегодишње инфекције најчешће је неплодност жене или мушкараца (код којих хронична упала простате повећава ризик од појаве рака).
- ▶ **Гонореја** изазива последице сличне хламидији. Могуће је да изостану уобичајени симптоми код оба пола (жути секрет, непријатан мирис или печење у току уринирања). Може бити излечена антибиотцима.
- ▶ **Сифилис, трихомонијаза, херпес, гениталне брадавице и хепатитис Б** такође су честе ППБ о којима се треба детаљно упознати (и заштитити сталном употребом кондома).
- ▶ **ХИВ** је потенцијално смртоносна ППБ која разара имуни систем. Када он ослаби, носилац вируса постаје неотпоран на друге болести: инфекције попут туберкулозе, запаљење плућа, одређене врсте рака. Када болест уђе у најгору фазу, назива се СИДА (AIDS) и у овом моменту је неизлечива.

Потражите савет гинеколога, уролога или венеролога оног момента када посумњате да постоји ризик од заразе. Већина ППБ, поготову у раној фази, лако се лечи – у противном, ризикујете дуготрајне проблеме, па чак и доживотне последице.

Да сазнате више:

Више информација:
www.jazas.net
www.zdravstvena.info
www.doktor.rs/forum/

О људским и грађанским правима

Шта је дискриминација? Да ли сте икада били предмет било какве дискриминације? Да ли су се према вама понашали ружно искључиво због вашег пола, година, изгледа, припадности некој нацији или националној мањини, ваших верских или других убеђења или сексуалне оријентације? Да ли сте ви дискриминисали некога из истих разлога?

Дискриминација значи прављење разлике, позитивне или негативне, између људи и ствари. Ако је особа третирана неправедно и на њену штету само зато што припада одређеној групи људи, то је негативна дискриминација. Кроз порицање одређених права, дискриминација резултира неједнакошћу, подређеношћу и/или одузимањем политичких, образовних, друштвених, економских и културних права.

Слобода и једнакост представљају извор основних људских права. Као грађанин, имате не само права, већ и обавезе. Основна обавеза је поштовање закона и права других.

Осим **политичких** права постоје и **грађанска, економска, социјална** и тзв. „**права треће генерације**“ (право на здраву животну средину, право на развој и културна права). Изузетно је важно поштовање и заштита економских и социјалних права грађана, а нарочито права из **радног односа** (право на једнакост, забрана дискриминације у остваривању права, право на заштиту на раду, право на ограничено радно време и одмор, право на правичне и повољне услове рада и друга права из ове области). У реалности, ова права о једнакости не спроводе се у потпуности, али се стално унапређују.

Додатни сет права која ЕУ гарантује својим грађанима: посебна права резервисана за њене грађане, као што су права потрошача, слобода кретања, студирања и заснивања радног односа унутар ЕУ. Поједине категорије лица, као што су жене и деца, посебно су заштићене у оквиру система заштите људских права у ЕУ.

Као грађанин, имате не само права, већ и обавезе. Основна обавеза је поштовање свих правних прописа.

Заштита људских права у земљама ЕУ

Кључни документ у области заштите људских права у Европи јесте Европска конвенција о људским правима/European Convention on Human Right. Њене потписнице нису само чланице ЕУ, већ и друге европске државе, чланице Савета Европе, попут Србије.

Дечија права:

Деца имају право да буду збринута у оквиру породичног или неког другог, алтернативног окружења, као и на контакт са оба родитеља кад год је то могуће; право на образовање, културу и уметност; здравствену и социјалну заштиту, укључујући и права деце са инвалидитетом. Деци чији су родитељи растављени, гарантује се контакт са оба родитеља, а државе чланице обезбеђују плаћање алиментације. Посебну заштиту имају деца која имају статус избеглица, деца лишена слободе, или деца која трпе било какав облик искоришћавања.

Деца у Србији имају право на бесплатну здравствену заштиту до 15. године, а после само уколико похађају школу. Са 15 година, деца имају право да сама дају пристанак на медицинску меру коју предложи лекар, а до тада о овоме одлучују родитељи или старатељи. Од овог правила постоје изузеци као што је нпр. прекид трудноће, где дете може самостално да одлучује са навршених 16 година.

Да сазнате више:

Више информација:
www.coe.int
www.eucharter.org
www.unicef.org
www.ljudskaprava.gov.rs
www.pravadeteta.rs

Особе са инвалидитетом

Процењује се да око 600 милиона људи широм света (десети део светске популације) има неку врсту инвалидитета. Инвалидитет може бити урођен или стечен. Процент становништва са инвалидитетом је знатно већи у земљама у развоју (15-20%) него у развијеним земљама (4-7%). Резултати истраживања показују да у Србији има око 800.000 особа са инвалидитетом. Велики број деце и младих се због сметњи у развоју и инвалидитета свакодневно суочава са огромним проблемима.

Терминологија

Израз „особе са инвалидитетом“ означава особе које имају различита функционална ограничења - физичка, сензорна, интелектуална или емоционална и прихватљивији је од употребе израза као што су „хендикепирани“ или „особе са посебним потребама“. Наиме, особе са инвалидитетом имају исте потребе као и већина људи, само их задовољавају на другачије начине.

У комуникацији избегавајте:

1. Изразе као што су: аутистичари, церебралци, паралегичари, Даунов синдром (називање особе по утврђеној дијагнози);
2. Коришћење скраћеница: ОСИ, МНРО, ТИЛ, ЛМРО;
3. Пежоративне термине: специјалци, умерењаци, богаљи, ретарди, слепци.

„Да ли у свом окружењу примећујете дискриминацију особа са инвалидитетом?“

Нико од тридесетак анкетираних средњошколаца није одговорио да је приметио дискриминацију. Да ли заиста нема дискриминације око нас или је само не примећујемо?

ПОМОЗИТЕ особама са инвалидитетом када се суочавају са следећим физичким и социјалним препрекама:

- ▶ Предрасудама о хендикепираности, неједнакошћу и сажаљењем;
- ▶ Отежаним приступом објектима и другим логистичким проблемима;
- ▶ Ограниченим приступом информацијама и средствима комуникације.

Положај у друштву

Положај особа са инвалидитетом унапређује се како у нашој земљи, тако и у свету, али оне и даље често живе у сиромаштву, изложене су предрасудама и дискриминацији. У Србији половина нема никакво образовање, а само 13% има посао, што значи да зависе од издржавања других. Важна је свест о томе колико је таквих људи у нашем друштву и какву врсту подршке свако од нас може да им пружи.

Успеси Специјалне олимпијаде Србије

Репрезентација Специјалне олимпијаде Србије је на Европском првенству у UNIFIED одбојци 2017. године у Пољској освојила златну медаљу.

Србију је на Специјалним олимпијским играма које су одржане у марту 2017. године у Аустрији представљало 20 спортиста у алпском скијању и нордијском трчању. Освојили су чак 21 медаљу и то – шест златних, девет сребрних и шест бронзаних!

Наши такмичари и такмичарке су од 2002. године на Олимпијским такмичењима освојили 131 медаљу!

Светске зимске параолимпијске игре су одржане у Јужној Кореји 2013. године у скијашком центру Пјонгчанг, у којем ће бити одржане Зимске олимпијске игре 2018. године. На овом такмичењу су учествовали спортисти из 123 земље, укључујући и 12 репрезентативаца Србије који су се такмичили у алпском скијању и нордијском трчању. Српски спортисти су се вратили из Јужне Кореје са чак 16 медаља.

Чланица Београдског савеза спортова и рекреације особа са инвалидитетом Данијела Јовановић је прва жена са хендикепом у свету која је освојила највиши врх Европе – Елбрус на Кавказу.

Да сазнаете више:

Више информација:

www.crid.org.rs

www.cilsrbija.org

www.specijalnaolimpijada.com

Имам право гласа – користим га

Није довољно да вам је право гласа загарантовано, потребно је да га користите. То је једини начин да учествујете у развоју свог краја, места, региона или државе.

Изборни систем у Србији

Цела Србија је једна изборна јединица у којој се примењује пропорционални изборни систем. Да би могла да учествује у расподели посланичких места, једна изборна листа мора да на изборима освоји најмање 5% од укупног броја гласова. На изборним листама странака мора да буде најмање 1/3 мање заступљеног пола како би се обезбедила што равноправнија заступљеност оба пола у сваком изабраном сазиву парламента.

Да сазнате више:

Више информација:
www.rik.parlament.gov.rs
www.cesid.org
www.parlament.gov.rs

Политичке странке из Србије као чланице алијанси европских партија

У оквиру ЕУ, политичке странке се организују на европском нивоу, чинећи алијансе европских политичких партија истих или сличних идеолошких профила. Оне у своје чланство примају и политичке партије из држава које нису чланице ЕУ, тако да су и неке политичке странке из Србије чланице алијанси европских политичких странака. На тај начин, оне се припремају за будућу сарадњу, груписање и деловање у оквиру Европског парламента.

Да ли сте чули за Европски парламент младих?

Европски парламент младих (ЕПМ) основан је 1987. године у Француској ради развијања политичке дебате, неговања интеркултурног дијалога и размене различитих идеја. ЕПМ чине 32 организације које своја седишта имају и ван држава чланица ЕУ, а обухвата више од 20.000 младих Европљана. Више података и контакт са ЕПМ Србије наћи ћете на сајту www.eypej.org

Ученички парламент

У последња два разреда основне школе и у оквиру средњих школа, постоји законска могућност организовања ученичких парламената, тела које чине по два ученика сваког одељења у школи ради:

- давања мишљења и предлога школским органима;
- разматрања сарадње ученика и наставника;
- обавештавања ученика о важним питањима;
- активног учешћа у процесу планирања развоја школе;
- предлагања чланова стручног актива за развојно планирање из реда ученика.

Ово је полигон за учење о томе како се размењују мишљења и води дијалог међу неистомишљеницима, уважавају мишљења других, одређују приоритетне активности, како се прави акциони план за решавање проблема и како се на демократски начин утврђују циљеви и доносе одлуке.

Чланове парламента бирају ученици одељенске заједнице сваке школске године, а чланови парламента бирају председника.

Да сазнате више:

Више информација:
www.pedagog.rs
www.srednjiskolci.org.rs

Нетолеранција се неће толерисати

У ЕУ негује се став да се основна права морају поштовати, а различитости посебно ценити. Упркос томе, расизам, ксенофобија и нетолеранција и данас постоје у нашим друштвима.

Сви облици расизма и нетолеранције забрањени су прописима ЕУ. Ипак, расизам и дискриминација опстају у разним, више или мање суптилним облицима. Нетолеранцију може стварати разлика у изгледу (боја коже, инвалидитет, пол, старост, итд.) или разлика у верским или политичким схватањима, сексуална оријентација итд.

Повеља ЕУ о основним правима

ЕУ је себи поставила циљ промовисања људских права унутар Уније и широм света. Права сваког појединца у ЕУ наведена су у бројним документима, а обједињена у Повељи ЕУ о основним правима.

Члан 21(1) Повеља ЕУ о основним правима

„Свака дискриминација заснована на било ком основу, као што је пол, раса, боја коже, етничко и социјално порекло, језика, карактеристике, језик, религија или уверење, политички или било који ставови, припадности националним мањинама, својина, рођење, инвалидитет, старост или сексуална оријентација је забрањена.“

Са своја 54 члана, Повеља о основним правима подразумева свеобухватну листу права укључујући:

- ▶ Право на људско достојанство
- ▶ Право на живот
- ▶ Право на поштовање приватног и породичног живота
- ▶ Забрану ропства
- ▶ Право на поштено суђење
- ▶ Право на слободно изражавање
- ▶ Право гласа и кандидовања на изборима

Да ли сте знали?

21% Европљана је било предмет дискриминације и узнемиравања по различитим основама у току једне године. (Еуробарометар 2015.)

Право на запослење

У сфери запошљавања, противно је прописима ЕУ да се дискриминише на основу расе, етничког порекла, религије или уверења, старости, полне оријентације или инвалидитета. Ради се на проширењу ових права на области изван запошљавања, које укључују социјалну и здравствену заштиту и образовање и приступ производима и услугама. Нека од ових права већ су укључена у националне прописе у Србији.

Све институције ЕУ (Савет, Парламент и Комисија) морају поштовати ова права и принципе Повеље. Повељу, такође, примењују и земље чланице ЕУ када примењују законе ЕУ. Другим речима, судије широм ЕУ, када примењују правила у зони надлежности ЕУ, обезбеђују да се права младих поштују.

Стоп насиљу у школама

Тукли друга бејзболком!

Девојнице злостављале ученицу своје школе!

Средњошколац избоден ножем наред учioniце!

Ово су само неки од наслова које све чешће читамо и слушамо у медијима. Некада су случајеви агресивности наставника према ученицима били бројнији, али су се време-на променила. Једна трећина ученика сматра да је насиље у школи свакодневица, да су сада ученици све агресивнији и да је све више оних који трпе и ћуте.

Агресивност се испољава кроз вербалне нападе (вређање, оговарање, ширење лажи о другима), искључивање вршњака из заједнице и кроз физичке нападе. Насилни ученици ремете наставу, беже са часова, бораве у оближњим кафићима и долазе у школу под дејством алкохола. У основним школама ученици су углавном насилни према наставницима и млађим ученицима, и то се најчешће дешава у просторијама школе. Средњошколци су најчешће агресивни према својим вршњацима, и то насиље се преноси и ван школе.

Под дигиталним насиљем подразумевамо све оне случајеве када неко користи електронске уређаје да би некога намерно уплашио, увредио, понизио или га на неки други начин повредио. Електронско насиље је било који облик слања непримерених порука, слика, видеа особама које не могу да контролишу ове поступке и имају за циљ узнемиравање и повређивање друге особе. На интернету је поред дигиталног насиља раширен и говор мржње, односно мржња, нетрпељивост и дискриминација усмерена ка различитим нацијама, вероисповестима, етничким групама, боји коже, сексуалној опредељености. Из тог разлога Савет Европе креирао је кампању усмерену на борбу против говора мржње у виртуелном свету под називом HATE ME - Young People for Human Rights Online.

Ожиљци из школе цео живот боле - НЕ ЧИНТЕ НАСИЉЕ!

Корак број један: Размислите у којим ситуацијама сте се ви насилнички понашали

► Да ли имате своје сталне или повремене „мете“ за забаву? Да ли вам је потребно да budete први у стварању нереда, застрашивању, утврђивању „правила игре“ која не важе за вас и ваше друштво? Можда сте она слатка другарица која зна све о сва-

ком и то дели са свима?

Шта год да је узрок, колико год то вама изгледало безазлено или нормално – верујте да није. Да ли сте се запитали зашто то радите и да ли постоји другачији, конструктивни начин да решавате своје проблеме?

Корак број два: Како се одбранити?

Ако вас неко у школи вређа или омаловажава, физички напада и прети, немојте трпети – пронађите начин да се одбраните!

► Потражите помоћ – обратите се одраслој особи у коју имате поверења, која може попричати са насилником, заштитити вас или казнити њега.

► Ако знате за неки други случај насиља, испричајте родитељима, педагогу, психологу, наставнику.

► Дружите се са што више људи, имајте пријатеље, будите љубазни, градите своју позитивну мрежу одбране.

► Подршка одраслих веома је важна, па увек поделите своју узнемиреност.

► Немојте мислити да се то догађа само

вама – догађа се многим вашим вршњацима у земљи и свету – зато се удружите у отпору насилницима. Наставите да се обраћате за помоћ, док неко нешто не предузме.

► Не мислите да то заслужујете из било ког разлога, не прихватајте статус „жртве“, јер то може постати ваш „кавез“ за цео живот.

► Не избегавајте школу, јер тиме само одлажете проблем и заостајете у градиву.

► Када је могуће – одуприте се: будите чврсти и јасни, реците „ПРЕСТАНИ!“.

► Ако сте изложени увредама насилника, покажите му да вас то не дотиче.

► Не користите насиље над насилником.

Корак број три: Помозите жртвама насилничког понашања!

Вршњаци особе изложене насилничком понашању у школи најчешће не схватају озбиљност ефеката које (понављано) насилничко понашање оставља на жртву: врло често им је потребна лекарска помоћ, неки чак размишљају о самоубиству, други се самоповређују на различите начине или пате од поремећаја у исхрани. Многобројни наведени знаци могу вам указати на то да је неки/а ваш/а вршњак/иња изложен/а насилничком понашању. Можда се плашите да ћете, уколико помогнете жртви, и сами бити изложени насиљу? Ипак, много је опција пред вама,

будите храбрији, обратите се:

► одраслима, који морају или могу да помогну;

► друговима – ради заједничког супротстављања насилнику;

► пратите дешавања, бележите, обратите се адекватној школској институцији – педагогу или психологу.

Да сазнате више:

Више информација:

www.pedagog.rs

Породица – моје уточиште

Према анкети која је направљена за потребе овог текста, тема породичног насиља средњошколцима изгледа страна, хипотетичка, никад/ретко виђена у сопственом окружењу, теоретска дискусија ... да ли је то реално тако - познајете ли границу између васпитања и насиља?

СУПРОТСТАВИТЕ СЕ – насиље над дететом један је од најнехуманијих злочина

Физичко насиље над децом обухвата примену физичке силе којом се наносе озледе и угрожава здравље или живот малолетника. **Процењује се да су у 95% случајева злостављачи родитељи.** Поочими, помајке, очуси и маћехе чине 10-15% ове групе.

Психичко насиље подразумева запостављање, угрожавање, потцењивање, вређање или вербално нападање личности малолетника, испољавање негативних осећања или лишавања подршке. Ово „**насиље без употребе силе**“ оставља дубоке трагове на емотивни, ментални и социјални развој детета.

Сексуално насиље подразумева **сваки вид сексуалног злостављања малолетника од стране старије особе од поверења.** Ту се не мисли само на сексуални однос већ и на употребу скарадних речи или звукова, излагање детета ономе што оно не жели да види, као и сваки вид непримереног додиривања.

Стварност:

Истраживање које је у Србији спровео УНИЦЕФ 2005, а затим и 2010. године, у сарадњи са Републичким заводом за статистику Србије, обухватило је и методе васпитања деце. Охрабрујуће је то што се проценат родитеља који кажу да васпитавају своју децу ненасилним методама повећао са 19,6% на 28,2%, као и то да се број родитеља који кажу да су користили теже облике телесног кажњавања смањило са 7% на 1,6%.

Упркос напретку, и даље више од две трећине родитеља у Србији у васпитању деце користи неки облик насилног понашања, било да је у питању психичко насилно/агресивно понашање или телесно кажњавање.

Пријавите насиље!

90% насиља над децом чини неко ко им је близак – рођак, пријатељ или познаник,
10% насиља чине институције или непознати починиоци.

Уколико сумњате да је неко жртва злостављања у породици, чак и ако немате довољно „доказа“, обратите се за помоћ, савет, пријавите случај:

- ▶ родитељима, наставницима, психологу школе, школском полицајцу;
- ▶ центрима за социјални рад;
- ▶ хитној помоћи;
- ▶ полицији;
- ▶ најближем педијатру;
- ▶ домовима здравља.

Чак и ако се испостави да се злостављање није догодило, то је добра вест. Ви сте само показали да бринете о својим пријатељима, рођацима или вршњацима.

Да сазнате више:

Више информација:

www.sostelefon.org.rs

www.sigurnakuca.net

www.incesttraumacentar.org.rs

www.plan-international.org

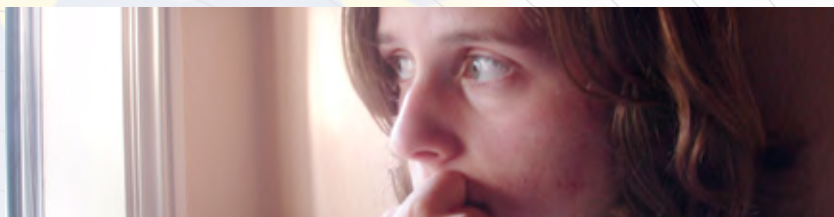
Насиље у вези

Младост је полетна, лепа, спонтана, заљубљена – она је основа будућег срећног живота. Како разликовати разочарање у интимним везама (као део редовног сазревања) од траума изазваних насилничким понашањем, које остављају печат за цео живот?

Уколико приметите да је ваш/а пријатељ/ица изложен/а насилничком понашању у вези, реагујте, иако то може бити непријат-

на ситуација. Ћутање оправдава насиље! Попричајте чим приметите прве знаке злостављања, не дозволите да злостављање оде сувише далеко да бисте се умешали.

Особа која трпи насиље у вези може и треба да се обрати за помоћ Виктимолошком друштву Србије, Саветовалишту против насиља у породици, Аутономном женском центру или Асоцијацији за женску иницијативу (АЖИН).

Злостављач у вези:

- ▶ Прети или физички напада партнера.
- ▶ У бесу не бира речи, губи контролу, баца или ломи ствари.
- ▶ Вређа партнера у разним ситуацијама, чак и јавно.
- ▶ Реагује на веома буран и посесиван начин, не прихвата разлике у ставовима.
- ▶ Константно проверава свог партнера, оптужује, измишља разлоге за свађу.
- ▶ Покушава да одлучује за обоје, без консултовања оног другог.
- ▶ Ужива дрогу и/или алкохол.

Да сазнаете више:

Више информација:

www.womenngo.org.rs

www.astra.org.rs

www.seeithearitstopit.org

www.vds.org.rs

Жртва у вези

- ▶ Осећа се несигурно, спутано, често уплашено и несамостално.
- ▶ Константно отказује договоре, често одустаје од ствари које су јој/му битне.
- ▶ Има знаке физичких повреда (модрице или посекотине).
- ▶ Има присилне сексуалне односе.
- ▶ Партнер захтева да му он/а буде увек доступан/на.
- ▶ Све више је изолован/а од породице и друштва.

Уједињени у разноликости

Културна разноликост у Европи огледа се у многобројности језика, религија, обичаја, архитектонских стилова, кулинарских специјалитета, фолклора и образаца понашања народа који у њој живе. Једино упознавањем других, прихватањем и поштовањем различитости, народи Европе могу учинити културну разноликост основним и препознатљивим обележјем европске културе.

Јачање међукултурног дијалога и интеракција са Европљанима, отвореност према другим културама, толеранција и поштовање различитости, нарочито међу младима, повећаће Србију са осталим народима и културама Европе и света.

Вишејезичност у ЕУ – шанса за интересантан посао

ЕУ има 28 држава чланица и 24 службена језика, са којих и на које се свакодневно преводи хиљаде докумената. У моменту пријема нове чланице у ЕУ, појављује се потреба да се ангажује много преводилаца са тог језика на све званичне језике ЕУ. Тако ће бити и са Србијом. Да ли размишљате о томе као о својој будућој професији?

ЕУ жели да охрабри учење различитих језика и промовише језичку разноликост у друштву, као и економију која се заснива на вишејезичности, али и да грађанима ЕУ обезбеди законе, процедуре и информације на језицима њихових земаља.

Српска култура и традиција

Многи страхују да би, по уласку у ЕУ, Србија могла да изгуби део свог националног идентитета и културног наслеђа. У Уговору о ЕУ, у члану 6, изричито је наведено да „Унија поштује национални идентитет држава чланица“. ЕУ се залаже за „јединство у различитости“, односно помоћ државама чланицама у очувању њихових посебности у различитим културним изразима. Земље које имају приближно исти број становника као Србија, нпр. Грчка и Португал, очувале су сва обележја националног идентитета, попут језика и културе. Исто важи и за све остале језике који су у употреби у ЕУ. Ћирилица је већ након уласка Бугарске у ЕУ постала званично писмо ЕУ. Пример поштовања различитости је да је, након уласка Бугарске у ЕУ, Европска централна банка пустила у оптицај новчаницу од 5 евра која је исписана и ћириличним писмом.

Да сазнате више:

Више информација:
www.ec.europa.eu/culture
www.novisad2021.rs

Европске престонице културе

Европска престоница културе је назив који добија један или неколико градова у ЕУ у раздобљу од једне године, у току које тај град представља свој културни живот и домете градске културе. Последњих година, добијање назива Европске престонице културе је постало ствар великог престижа, али и средство

за веома брз и свеобухватан развој изабраног града. Европске престонице културе за 2017. су Орхус (Данска) и Пафос (Кипар), а за 2018. Валета (Малта) и Леуварден (Холандија). Од 2019. године су кандидоване само државе, док се на државном нивоу такмиче градови који ће себе и земљу представити остатку Европе. Србија је предвиђена да 2021. године, заједно са Румунијом и Грчком понесе ово лепо признање.

Европском престоницом културе наглашава се богатство и различитост европских култура, ојачавају културне везе међу Европљанима, спајају људи из различитих европских земаља, упознају друге културе, промовише узајамно разумевање и ојачава осећај европејства. Нови Сад је деценијама уназад градио препознатљивост и различитост на основу свог мултикултуралног карактера и на основу великог броја културних и образовних институција које поседује. Град Нови Сад ће понети титулу Европске престонице културе 2021. године. На трагу позитивних искустава других престоница, пројекат Нови Сад 2021 осмишљен је као платформа за развој културних и креативних потенцијала Града који ће наредних година имати за циљ да ојача културну виталност града, омогући урбану регенерацију, те побољша интернационални углед и туристичку понуду Новог Сада. На тај начин ће Град Нови Сад развијати свој локални концепт и стратегију одрживог развоја културног сектора са тежиштем на: оснаживању институција културе, обнови културног наслеђа, јачању културне партиципације, развоју културних и креативних индустрија, децентрализацији и међусекторској сарадњи.

Европска година културног наслеђа 2018

Суочена са бројним изазовима, Европа ће 2018. године славити различитост и богатство свог културног наслеђа! Ова иницијатива је покренута са циљем да се унапреди свест о европској историји и вредностима, као и да се ојача осећај европског идентитета. Културно наслеђе обухвата изворе из прошлости у различитим облицима и видовима. Ту су укључени споменици, локалитети, традиције, пренета знања и манифестације креативности и збирке које се чувају и надгледају у музејима, библиотекама и архивима.

Корисне адресе

Европска унија

ЕУ сервер на којем се налазе све институције, информације, закони:

www.europa.eu

Делегација Европске уније у Републици Србији: www.europa.rs

Публикације и брошуре ЕУ - ЕУ

BOOKSHOP: www.bookshop.europa.eu

Еразмус +: www.erasmusplus.rs

Европске престонице културе у 2017. и 2018. години

Орхос (Данска)

www.aarhus2017.dk/en

Пафос (Кипар)

www.pafos2017.eu/en

Валета (Малта)

www.valletta2018.org

Леуварден (Холандија)

www.friesland.nl/en/european-capital-of-culture

Културни центри земаља чланица Европске уније у Србији

Аустријски културни форум - sterreichisches Kulturforum

www.facebook.com/AustrijskiKulturniForum

AustrijskiKulturniForum

Британски савет - British Council

www.britishcouncil.rs

Немачки институт за културу - Goethe-Institut Belgrad

www.goethe.de/ins/cs/bel/srindex.htm

Шпански културни центар - Instituto Cervantes

www.belgrado.cervantes.es/rs

Италијански институт за културу -

Istituto Italiano Di Cultura

www.iicbelgrado.esteri.it

Француски институт у Србији -

Institut francais de Serbie

www.institutfrancais.rs

Инфо-центри о Европској унији у Србији

Информациони центар Европске уније у Београду www.euinfo.rs

ЕУ Инфо кутак Нови Сад officens@euinfo.rs

ЕУ Инфо кутак Ниш office@euinfo.rs

ЕУи - Централна библиотека

Универзитета у Новом Саду

www.uns.ac.rs/index.php/rs/l-biblioteke/biblioteke-uns/centralna-biblioteka

ЕУи - Универзитетска библиотека

„Светозар Марковић“ у Београду

www.unilib.rs

Државне институције

Министарство за европске интеграције Републике Србије

www.mei.gov.rs

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

www.mpsn.gov.rs

Министарство омладине и спорта Републике Србије

www.mos.gov.rs

Министарство културе и информисања Републике Србије

www.kultura.gov.rs

Речник нових појмова

Биомаса: је гориво које се добија од биљака или делова биљака као што су дрво, слама, стабљике житарица, љуштуре итд. Она је обновљиви извор енергије, а генерално се може поделити на дрвну, недрвну и животињски отпад.

Глобализација: поједностављено речено, глобализација представља процес којим се у нашем свету, услед развоја савремене технологије и средстава комуникације, укидају ограничења протока роба, услуга, људи и идеја међу различитим државама и деловима света.

Ефекат стаклене баште: је израз за загревање планете Земље настало поремећајем енергетске равнотеже између количине зрачења, које од Сунца прима и у космос зрачи земљина површина. Овај ефекат представља резултат повећања количине зрачења које не може од површине Земље да буде емитовано у космос, већ га атмосфера упија и постаје топлија.

Ксенофобија: је снажна ирационална мржња или неповерење према странцима и њиховим вредностима, обичајима и навикама. Супротност ксенофобији је ксенофилија.

Лоби: лобирање (енг. lobby) је израз који означава активности којима се нека организација, најчешће држава покушава навести на прихватање одређене политике. Назив за појединце и групе којима је заједничко лобирање за исти циљ је лоби.

Заштитник грађана: у многим земљама ова институција је позната као Омбудсман је независан државни органи који штити права грађана и контролише рад органа државне управе, као и других органа и организација, предузећа и установа који имају јавна овлашћења. Заштитник грађана се стара и о заштити и унапређењу људских и мањинских слобода и права.

Организације цивилног друштва (ОЦД): цивилно друштво представља скуп грађана који се удружују добровољно ради заговарања својих заједничких интереса и подразумева активно грађанство које жели и изазива промену у својој локалној заједници и друштву. Организације цивилног друштва су организационе структуре чији чланови имају циљеве и одговорности од општег интереса и који делују као посредници између јавних власти и грађана.

Пропорционални изборни систем: је израз који се користи за изборне системе, односно методе избора за парламенте у којима се уместо појединачних кандидата бирају изборне листе, а тако освојена места (мандати) се распоређују пропорционално у складу са процентом гласова који је одређена листа освојила у односу на укупан број гласова.

Студентска мобилност: Студентска мобилност представља право студената да део студијског програма или стручне праксе остваре на другој високошколској установи. Усмерена је ка уклањању баријера у протоку знања и представља кључан елемент европске стратегије да студентима пружи вештине које ће им бити потребне у будућности. Мобилност стога снажно доприноси личном и професионалном развоју студената.

Угљенички отисак: Појам угљенички отисак, на енглеском carbon footprint, је мера за укупну количину гасова стаклене баште чију емисију проузрокују нека особа, компанија, догађај или производ проузрокују. Свака ваша одлука о начину на који ћете отићи у школу, који артикал ћете изабрати у радњи, хоћете ли угасити светло након изласка из просторије, да ли ћете искључити рачунар када га не користите, какву храну ћете свакодневно користити и још многе друге утичу на ваш лични угљенички отисак.

Шенген: Шенгенски споразум, познатији и као „Шенген“ је споразум о кретању између држава потписница, заједничкој имиграционој политици и централизованог контроли спољних граница. Србија није потписала Шенгенски споразум, али се налази на „белој шенгенској листи“ – листи земаља чији држављани могу да путују у шенгенску зону без виза.

Подаци о 28 држава чланица Европске уније

НАПОМЕНА:

БДП (брuto друштвени производ) по глави становника у PPS (стандард куповне моћи). Употреба стандарда куповне моћи елиминира разлике у нивоима цена између земаља и пружа могућност јаснијег поређења БДП између земаља. Уколико је индекс једне земље већи од 100, онда ова земаља има виши ниво БДП по глави становника него што је просек у ЕУ и обрнуто.

Држава	Површина (km ²)	Становништво 2017. Подаци преузети са Еуростата.
• АУСТРИЈА	83.858	8,772,900
• БЕЛГИЈА	30.510	11,365,800
• БУГАРСКА	110.910	7,101,900
• ВЕЛИКА БРИТАНИЈА	244.820	65,808,600
• ГРЧКА	131.940	10,757,300
• ДАНСКА	43.094	5,748,800
• ЕСТОНИЈА	45.226	1,315,600
• ИТАЛИЈА	301.230	60,589,400
• ИРСКА	70.280	4,774,800
• КИПАР	9.250	854,800
• ЛЕТONIЈА	64.589	1,950,100
• ЛИТВАНИЈА	65.200	2,847,900
• ЛУКСЕМБУРГ	2.586	590,700
• МАЂАРСКА	93.030	9,797,600
• МАЛТА	316	440,400
• НЕМАЧКА	357.021	82,800,000
• ПОЉСКА	312.685	37,973,000
• ПОРТУГАЛ	92.391	10,309,600
• РУМУНИЈА	237.500	19,638,300
• СЛОВАЧКА	48.845	5,435,300
• СЛОВЕНИЈА	20.253	2,065,900
• ФИНСКА	337.030	5,503,300
• ФРАНЦУСКА	547.030	67,024,500
• ХОЛАНДИЈА	41.526	17,081,500
• ХРВАТСКА	56.594	4,154,200
• ЧЕШКА РЕПУБЛИКА	78.866	10,578,800
• ШВЕДСКА	449.964	9,995,200
• ШПАНИЈА	504.782	46,529,000

Престоница	БДП по глави становника у еврима (2015.)	Незапосленост (2016.)	Датум приступања ЕУ	
Беч	28.900	6%	1995.	
Брисел	28.900	7,8%	1952.	
Софија	6.300	7,6%	2007.	
Лондон	39.600	4,8%	1973.	
Атина	16.200	23,6%	1981.	
Копенхаген	47.800	6,2%	1973.	
Талин	15.400	6,8%	2004.	
Рим	27.100	11,7%	1952.	
Даблин	55.100	7,9%	1973.	
Никозија	20.800	13,1%	2004.	
Рига	12.300	9,6%	2004.	
Вилњус	12.900	7,9%	2004.	
Луксембург	89.900	6,3%	1952.	
Будимпешта	11.100	5,1%	2004.	
Валета	21.500	4,7%	2004.	
Берлин	28.900	4,1%	1952.	
Варшава	11.200	6,2%	2004.	
Лисабон	17.300	11,2%	1986.	
Букурешт	8.100	5,9%	2007.	
Братислава	14.500	9,6%	2004.	
Љубљана	18.700	8%	2004.	
Хелсинки	38.200	8,8%	1995.	
Париз	32.800	10,1%	1952.	
Амстердам	40.000	6%	1952.	
Загреб	10.400	13,3%	2013.	
Праг	15.800	4%	2004.	
Стокхолм	45.600	6,9%	1995.	
Мадрид	23.200	19,6%	1986.	

Белешке

Издавач:

Делегација Европске уније у Републици Србији

Делегација Европске уније
у Републици Србији

Владимира Поповића 40/V

11070 Београд

Тел 011/3083200

Факс 011/3083201

Мејл delegation-serbia@ec.europa.eu

Веб www.europa.rs

euinfo.rs

@euicbg

ЕВРОПСКА УНИЈА У СРБИЈИ

ЕУ инфо центар у Београду и два ЕУ инфо кутка су места где грађани могу да добију информације о Европској унији као и да учествују у разноврсним догађајима у области културе и образовања. Информације се пружају на лицу места и-или путем електронске поште.

Пратите ЕУ амбасадора Сема Фабриција на @FabriziSem

Краља Милана 7
11000 Београд
телефон: 011/4045400

info@euinfo.rs

www.euinfo.rs

euinfo.rs

@EUICBG

euicbg

Михајла Пупина 17
21000 Нови Сад
телефон: 021/451625

officens@euinfo.rs

euipnovisad

@EuinfoNS

Вожда Карађорђа 5
18000 Ниш
телефон: 018/241561

officenis@euinfo.rs

euipnis

@EUinfoNis

Радно време ЕУ инфо центра у Београду и ЕУ инфо кутака у Новом Саду и Нишу је радним даном од 10 до 19 часова и суботом од 10 до 15 часова

www.facebook.com/recinam

www.twitter.com/EUICBG

ЕУ у књигама:

ДИГИТАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА СРБИЈЕ

www.digitalna.nb.rs/sf/NBS/knjigeoEU

ЕУ у библиотекама:

Публикације и књиге о Европској унији на српском језику можете наћи у библиотекама широм Србије. www.euinfo.rs/euteka

Овај пројекат финансира Европска унија у сарадњи са:

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ,
НАУКЕ И ТЕХНОЛОШКОГ РАЗВОЈА

МИНИСТАРСТВО ЗА ЕВРОПСКЕ
ИНТЕГРАЦИЈЕ

Европски дневник (*The Europa Diary*), који се већ годинама користи као помоћно наставно средство у школама у ЕУ, осми пут се објављује на српском језику под називом *Европски дневник: Мудар избор*. Он покрива широк опсег тема, као што су ЕУ, Србија и ЕУ, заштита потрошача, екологија, заштита на Интернету, насиље и спречавање насиља, спорт, култура, путовања, студирање, тражење посла, људска права итд.

**Европски
дневник**

2017/2018.

Мудар избор

ISBN 978-92-9238-558-3
DOI 10.2871/008539